

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

"Ένας λαός εμψύχεται ή μια
είδη πώς δε φοβήται την
αλήθεια—ΦΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φυ-
σικούς της κανόνες.

ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ

ΑΘΗΝΑ, ΚΥΡΙΑΚΗ 28 ΤΟΥ ΔΕΚΕΜΒΡΗ 1908

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΗ ΑΡΙΘ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 324

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Οι κακιοί της Δημοδόλασσας.
ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ. Γιάννης Βλαχογιάννης.
ΜΥΡΙΑΔΑ. 'Η Φιλολογία κάτω από το κράτος της
γραφής (από τη μελέτη του κ. Α. Thumb).
Ζ. ΜΑΚΡΗΣ. Τα σημερινά χρόνια.
ΠΗΛΙΟΣ ΖΑΓΡΑΣ. Στη γιορτή του.
ΣΙΔΕΡΗΣ ΑΠΕΡΑΘΙΤΗΣ. Το άστρο των μάγων.
Κ** 'Από τον Έσω κόσμο—ή Τέχνη και η 'Επιστήμη.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ--Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ--ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜ-
ΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΓΙΑΝΗΣ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΗΣ

'Ο Κώστας είπε
— Μήτηρ, πάλιωταν τα κουδούνια μου, βου-
δάθηκαν, δε βαρούν τα έρμα.
Κι ο Μήτρος αποκρίθηκε·
— Κ' έμένα τα τρακάνια μου βουδάθηκαν πιά,
δε βροντάνε.
— Το πρώτο το φαλκάνι μου πάλιωσε, χάλκσε
κ' έκείνο.
— Κ' έμένα το πρώτο το ρουμπι βρέχνασε,
δε θέλει να λαλήση.
Κ' οι πιστικοί πάν λέοντας.

Σά νάχαν ραγίσει και σκουριάσει τα κουδούνια
του καιρού, τα νέα πνεύματα γύρευαν ανήτυχα
νέους άχους στην ποιήσή μας. Πάνε τώρα δεκα-
πέντε χρόνια. Δέν είχε ακόμα πεταχτεί στη μέση
πάνοπλος ο πολυς Γρυπάρης, δέν είχε ακόμα γλυ
κακελαδίσει ο μοναδικός Πορφύρας. δέν είχαν φανεί
κόμοια τα λιγοστά μα άμίμητα συνέτα του Μα-
θίλη, όταν ο Γιάνος 'Επαχτίτης, βουνόδροσος και
γοργοπόδαρος Μήτρος Λαβίδας, άδραξε άπ' τη
λάκα με τα βρουσόνερα και τα πλατάνια τα όλο
καινούργα φαλκάνια του κ' ήρθε και τα βροντοκό-
πησε στον αυγινόν άέρα με τις ιστορίες του. Κάποιοι
έλεγαν πως τάχε χύσει ο ίδιος κουδονάς που είχε
χυμένα και τα ρουμπιά του Κρυσταλή, ως τόσο ο
άχος των τρακάντων του 'Επαχτίτη ήταν δλότελα
ξεχωριστός, δλότελα πρωτότυπος, δικός του. "Αν
έμοιαζαν κι αν συγγένευαν οι δυο σκοποί, ήταν
γιατί κ' οι δυο σκοποί είχαν αναβρύνει δλότιστα άπ'
τη ζωή, είχαν τη δροσερή της μυρουδιά, άνθισματα
πρωτόλουθα όμοιας χλωρής συγκίνησης από πρό-
μοιο σχεδόν κόσμο.

Πραγματικά, σαν άδόκητου πουλιού κελάδημα
θρόνησαν τότε σταύγινό μας σύθαμπο οι τρεις άπλις,

Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

Γ. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΗΣ

άρελεις, χωριάτικες ιστορίες του 'Επαχτίτη, που
την πρώτη άπ' αυτές τη βόσκω τώρα άππλαχνα
πριτοαλιμένη (άν δε με γελαει ή μνήμη μου) στο
ξανατύπωμά της. Καί' οί λίγο σαν άπόλαλο ση-
μάντρο μελαγχολικό μξ: χαϊδύει τα βαθη δ
«'Εσπερινός» του, ξανοίγοντας μιάν άλλη δίπλα
της ψυχής του, τόσο λεπτοαίσθητη κι άπκαλή κι
άντερη. Ο Γιάνος 'Επαχτίτης στέκουται μπροστά
μας μοναδικός στον τρόπο του, ζηλευτός άπ' όλους.
'Ο καλός Γρυπάρης έδινε πρόθυμα τους πιό ωραίους
άπ' τους Σκαραβαίους του για μιá ιστορία του
Γιάνου, ο Καμπύσης και τα τέσσερα του δαχμάτα
που είχε τότε, ο Πορφύρας, χιώτης σφιχτός, ως
τόσο θάστρογε έσως νάλλοζε με τη «βάβα» τον
'Αφροισμένο του ή τα Δάκρυά του. Μόνος έγω δέν
είχα άλλο άπ' δροσινικά άναμασήματα να δώσω.
Κι' άπ' τους μεγαλήτερος, τους δίσκαλους και
πάτρωνες, ο Παλαμάς θαύμαζε, ο Ξενόπουλος άνα-
γνώριζε, ο Μαλακάσης άγαπούσε, ο Νιρβάνας
έσφιγγε το χέρι κι ο Μητσάκης βροντοφώνιζε, σά
με τον κόχυλα του καικιού που σπάραιζε την παι

δική καρδιά της Κήτσας, την ένθουσιασμό του για
το Λέοντα, που άλλαξονόμησε κι αυτές στο ξανα-
τύπωμά του, πεζεύοντας, σε «'Ερημόκαστρο». Κι ο
ίδιος ο ποιητής γκρίνιαζε με όσους τον παίνευαν,
έξόν άπ' το Γρυπάρη, άπάγγελνε στη χάση και
στη φέξη μετά πολλούς ρετζάδες νέα ποιήματα,
φωβέριζε να δείση τον ύποπαινόμενο, χωρίς και να
το κάνη, κι άρου στο μεταξύ έδωσε καινούρια δείγ-
ματα της άφελους του τέχνης με το «Για την
τιμή» και κάποια άλλα, μξ: ζάφνιζε άπάντεχα ένα
βράδυ στο Παλαμά με την «Πλερωμή ήτοι το πα-
ραμύθι του βοσκού και του λύκου», το διήγημα
δηλαδή που σημαδεύει το άλλαξοδρόμημα της τέ-
χνης του 'Επαχτίτη—Βλαχογιάνη.

Πάνε, είπα, άπό τότε δεκαπέντε κοντά χρόνια.
Κάποιο άπ' τους συναγωνιστές ή θαυμαστές του
Βλαχογιάνη άδραξε ο θάνατος, κάποιον μοίρα άδικό-
τερη κι άπ' όλους μας στον ποιητή των «Κουδου-
νιών» δόθηκε να συγκεντρώσει ένα μεγάλο μέρος του
έργου του, άν' όχι όλο, σ' έναν τόμο πρωτότυπο κ'
ιδιόρυθμο, όσο κι αυτές ο ίδιος Τα «Προτύπια,
τόμος πρώτος κλπ », που έχω μπρός μου, κλειούν
περσότερο το ποιητικό έργο του Βλαχογιάνη. 'Απ'
το ιστορικό του νύξεις δίνει μοναχά σ' αυτά κι αυ-
τές είναι για μένα ξένες. 'Εδώ μ' ενδιαφέρει μόνο ο
δημιουργός και μόνο την ποιητική μορφή του Βλα-
χογιάνη γύρεψ σ' αυτόν τίν τόμο.

Οι άναγνώστες του «Νουμά» ως μου συμπα-
θήσουν τον προσωπικό τόνο, που μου ξέφυγε θέλα
μπροστά σε άγαπητές παλιές σελίδες και περσότερο
αυτή ή νότα της άγάπης ως έψη χάρη μπρός στην
παρομοιακή άπαθη σκληράδα του ποιητή. 'Ο ίδιος
κάπου μξ: το λείει, θαρώ, πόσο γλυκό είναι να
γυρνάει κανείς σε παλιά του βοσκοτόπια, τόσο
γλυκότερο, όταν τα βρίσκει τώρα αυτά όμορφότερα.
Κ' ή τέχνη του Βλαχογιάνη δίνει χαρές καινούριες
σε κάθε ξαναζύγωμά της. 'Ενα άπ' τα συμπαθη-
τικά χρίσματα της είναι να μην έχη τίποτες θα-
μπωτικό, φανταχτερό και ψευταρχοντικό, τίποτες
διαχυτικό ή φουσκωμένο, που σ' άλλους μξ: χτυ-
πάει για μιá στιγμή στα μάτια για να λιώση σε
κούφιο άχνό και να σκορπίση με το μάκρεμα. 'Ο
Βλαχογιάνης είναι γνήσιος, όπου είναι ποιητής.
'Από στολίδια ψεύτικα δέν ξέρει, ούτε τάρεσει να
γυρεύη μέσα που κάνουν αίσθηση. 'Η τέχνη του
είναι τόσο ντόμπρη, ώστε να προτιμή πολλές φο-
ρές να πλήξη, να κουράση, παρά να φορέση μά-
σκα, όπως τόλεγε ο μακρίτης ο Καμπύσης. Αυτή
ή ειλικρίνεια, χάρισμα λίγων, είναι έκείνη που μα-
γύει και τραβάει, όπου ή πράσταση του ποιητή
λαμποκοπάει σε χλόη δροσερή και σαν καθαρίο

ἀσθήμη, ἡ ἴδια εἰλικρίνεια εἶναι πού ἀφίνει τὴν ψυχὴ μονάχα ἀσυγκίνητη, δίχως συνάμα καὶ νὰ τὴν ἀγαναχτῆ ἐκεῖ πού σκοτινιάζει σὰν τὴ μίνα τοῦ Ἐρημόκαστρου, ἢ βαραίνει ἀχώνευτα σὰν τὰ ξυλο κέρατα τοῦ Καραβιοῦ. Τὸ αἰσθημα πού ἔχει τῆς ζωῆς ὁ ποιητής, εἴτε ἀφελὲς καὶ μάργαρα ἐν' αὐτὸ σὰν τὸ νερὸ τῆς βρύσης, εἴτε ἀνήσυχο κι ἀόριστο σὰ σύμφερο χινοπωριάτικο, εἴτε πετάει ἀνάλαφρο κι ἀέρινο, εἴτε σέρνεται βαρὺ στὴν ξεραίλα σὰν ἀρω στημένος κόρακας, στὸ βαθὸς του ἔχει ὡς τόσο κάπια ἀφέλεια καὶ τίς δυὸ φορές. Εἶναι δικό του τοῦ ποιητῆ, ἢ ζωντανὸ εἶναι καὶ ζημένο, ἢ μουχινικ σμένο καὶ θολὸ ἀπ' τὴ θολὴ κι ἀπληρὴ σκέψη του. Ποιητικὴ ἀδυναμία θὰ τὴν πῶ ἐγὼ τὴ στερεὴ περίσταση, ὅμως μιὰ ἀδυναμία ἐμολογημένη ἀπὸ τὴν ἴδια δύναμη τοῦ ποιητῆ νὰ μὴν ποζάρη καὶ νὰ μὴ στολιζέται μὲ ξένα μπιχλιμπίδια. Αὐτὸ εἶναι πού συμπαθεῖ κανεὶς στὸ Βλαχογιάννη κ' ἐκεῖ ἀκόμα πού ἡ τέχνη του δὲν ἰκανοποιεῖ. Ἡ τὰ «Κουδοῦ νια» του καὶ τοὺς «Ἐκάτης ἐρωτες» διαβάζει, ἢ τὸ «Στοιχειὸ» καὶ τὴν «Κατάρτα τοῦ πατέρα».

Εἶπα πὼς ἡ «Πληρωμὴ ἢ τὸ παραμῦθι τοῦ βοσκοῦ καὶ τοῦ λύκου» εἶναι ὁ σταθμὸς στὸ πέρασμα τῆς τέχνης τοῦ Βλαχογιάννη ἀπ' τὴν καθάρια παράσταση τῆς ζωῆς στὴ σκοτινὴ καὶ τὴ συμβολικὴ τῆς. Ποιὸς εἶν' ὁ λόγος πού ἡ ἀντάρα τοῦ συμβολισμοῦ ἔβρε ἐδαφος κι ἀπλώθηκε καὶ στὴ δική μας τέχνη δὲν εἶν' ὁ τόπος ἐδῶ νὰ ζεταστῆ πλατύτερα. Ἄλλοι, κ' ἐγὼ μαζί τους, ἄλλοτε τὰπόδοσαν στὸν πειρασμὸ τοῦ «Mercure de France». Τὸ παράξενο, ἢ μάλλον τὸ φυσικὸ, εἶναι περισσότερο πὼς ἐκεῖνοι, πού στὴν ἀρχὴ ἔγριεψαν πὺ πολὺ μὲ τὰ καινὰ δαιμόνια, κόλλησαν σιγὰ σιγὰ στὰ δίχτυα τους. Μοῦ φτάνει νὰναφέρω τὸν Καμπύση, πού πολεμώντας τα στὸ γαλλικὸ κομψὸ τους ντύσιμο, τὰμπαζε σὺνωρα μὲ τὸ γερμανικὸ χοντρόκομά τους, ἢ τὸν Καρκαβίττα, πού χρωσάει σ' αὐτὰ ἕνα ἀπ' τὰ καλὰ διηγήματα τῆς στερεῆς του φάσης, τὸ «Κόνισμα», καὶ τὴν ἀλληγορικὴ ἀμαρτία τοῦ «Ἀρχαιολόγου». Ἄλλὰ τὸ πὺδ παράξενο εἶναι τὸ πὼς πρὶν ἀκόμα κἀμουν πλατὰ τὸ θέμα τους ὁ Mercure de France κ' οἱ ὑπεράνθρωποι καὶ τὰ ὑπερέραν, ὁ Βλαχογιάννης ἐκλείσει τὰ μάγια τους στὴν «Πληρωμὴ του ἢ τὸ παραμῦθι τοῦ βοσκοῦ καὶ τοῦ λύκου». Ὅσο θυμούμαι, οὔτε τότε μπόρεσα, οὔτε τώρα μπορῶ νὰ πιάσω τὸ βαθύτερο

νόημα του. Ἴσως δικό μου ὑστέρημα, ὅμως ἀπὸ τότε ἔχετε γειὰ βαβούλες καὶ θειακούλες μὲ συγκινήσεις ζωντανές, Κήτσες μὲ χλωρὲς ἐγκάτες, Κώστα Λυκοκάπιδες, Μήτηρο Λαβίδες μὲ ἀνθρωπινὰ αἰσθηματα καὶ Μόρφες καὶ Λεμονιὲς χτυπημένες ἀπὸ Μοίρες ἀνθρώπινες καὶ νοητές. Ἐχετε γειὰ δηλαδὴ ὄντα μὲ σάρκα κ' αἷμα, ἔχε γειὰ ζωὴ πραγματικὴ, ἀθάνατη κ' αἰώνια στ' ἄλλασμά σου καὶ φέρτε τα νὰ τὰρμῆζουμε ζωτικὰ συμβολικὰ πλατάνια καὶ βρύσες ἰσκιωμένες καὶ στοιχειὰ καὶ καραβια ἀπόκοσμα καὶ παράκλητοι κ' ἰσκιὸι ἀνθρώπων καὶ φαντασματα ζωῶν ἀπόκρυφα καὶ μυστικά, μὰ σὺνωρα στρηφὰ κι ἀπιαστα στὸ νοῦ ἢ στὸ αἰσθημα, μὲ ὄλο τὸ κλειδί τοῦ τρόπου τῆς δημιουργίας του πού μὰς δίνει στὶς σημειώσεις του ὁ ποιητής. Μόνον πὼς δὲ θυμῶναι κανεὶς μ' αὐτὸν τὸν ποιητῆ. Κοντὰ στὸ λόγο, πού εἶπα παραπάνω, εἶναι τὸ ὄλοένα μέστωμα τῆς ἐκφρασης καὶ τῆς μορφῆς, τὸ φόντωμα καὶ τὸ κρυστάλλωμα τῆς γλώσσας μ' ἕναν τρόπο συνειδητό, γεμάτο χυμὸ καὶ ξέχειλο ἀπὸ πλοῦτο, στοχαστικὰ μεταχειρισμένο.

Μὰ ἂν κανεὶς δὲ θυμῶναι, ὡς τόσο θλίβεται, μὴ μπορῶντας νὰ χαρεῖ πλήρως κι ἀκέρως ἕναν τόσο πλοῦτο, στενοχωρεῖται βλέποντας μιὰ τέτια ἀνθολογὴ νὰ τινάζηστὸ τέλος καὶ στὸ σύνολο, νὰ σβῆ σὲ φουσκάλιδα σκοτινὴ, νάφινη στὴν ψυχὴ ἕνα ξεσκιδι θολοῦ σύμφεου, ἕνα αἰνίγμα κ' ἕνα μυστήριον ἀντιποιητικὸ, ἢ νὰ ξεγυμνῶνεται σὲ μιὰ πεζότερη ἀλληγορία. Ἐτσι μαζί μὲ τὸ ποιητικὸ νόημα τοῦ «Στοιχειοῦ» ἢ τοῦ «Καραβιοῦ», πού μὰς ξεφεύγει, λυώνει καὶ θαμπῶνεται στὸ πνεῦμα μὰς ἡ ζωηρὴ καὶ δυνατὴ ἐντύπωση ἀπὸ μέρη καὶ στιγμῆς, πού θέλησαν νὰγγίξουν τὴν ψυχὴ μὰς μὲ κάτι τις ἀνεύρετο ἀποκάτου ἀπὸ τὰ πράγματα, νὰ τῆς δόσουν ἕνα ἀντιλάρισμα ἄλλης ζωῆς βαθύτερης κάτω ἀπ' τὴ γνώριμη μορφὴ τῆς, ἀλλ' ὅμως δὲν μποροῦν νὰ δόσουν τὸ κυριότερο γιὰ ἕνα καλλιτέχνημα, μιὰ ἀντικειαστὴ μορφὴ ἔστω τῆς βαθύτερης αὐτῆς ζωῆς, ἕνα συναίσθημα ἔστω καὶ ξέμακρο αὐτοῦ τάνεύρετου κάτω ἀπ' τὰ πράγματα. Κι ὅταν δὲ μὰς τὸ δίνει αὐτὸ ὁ ποιητής, θὰ προτιμούσα νὰ μὴν τὸ καταπιάνεται. Δὲ θέλω νὰ ξετάσω ἐδῶ, ἂν τὰ κότσα τοῦ ποιητῆ τοῦ «Καραβιοῦ» τὸ λέν γιὰ ἕνα τέτιο καταπίασμα, ἢ ἡ ἀφορμὴ πού ἀστοχεῖ ὁ καλλιτεχνικὸς σκοπὸς του εἶναι μοναχὰ ἰτὴ φύση τῶν ἀλληγοριῶν καὶ τῶν συμβόλων. Ὁ ἴδιος ποιητῆς μοῦ δίνει ἐμὲ κάπιο κρυφὸ κάτω ἀπ' τὰ

πράγματα καὶ τὰ φαινόμενα, μιὰ ἀχτίνα ἀλλοθειας καὶ ζωῆς μὲ τὸν ἀνατριχιαστικὸ τὸ θάνατο τῆς Μόρφως, μὲ τὸ ἄμα τῆς θειακούλας μὲς τὰ χιόνια, μὲ τίς λαχτρὲς τῶν παιδιῶν στὶς φῶσες τοῦ ἐρημόκαστρου, μὲ τὰ σκαφίματα γιὰ θησαυροὺς κρυμμένους κάτω ἀπ' τὸ Λέοντα, μὲ τοὺς κλημῶς τῶν βλάχων γιὰ κυτριά καινούρια, ἀκόμα καὶ μ' αὐτὴ τὴν ἀπλοστη κι ἀδέξια λίγο παράσταση τοῦ «Γάμου τῆς Λεμονιάς». ἢ μὲ τὸ τεχνικὸ ψηλότερο καὶ σπαρταριστὸ ὀνειρικῶς τῆς φεγγαροπλάνου τυχῆς ψυχῆς τῆς Χρυσούλας στοὺς «Ἐκάτης ἐρωτες». Γιατὶ βαθὺ δὲν εἶναι τὸ νὰ γυρεῖ ὁ ποιητῆς τάχα κρυφὰ τῆς ζωῆς καὶ νὰ πασχίξη νὰ τὰ συγκεντρώσῃ σὲ ἰδέες γενικῆς, μὰ τὸ νὰκρυσταλώσῃ τὴν πραγματικότητα, ξεσκεπάζοντες μαζί τὰόρατα ἐλαττήρια πού τὴν κινεῖνε.

Μὰ ὅταν πᾶρη ὁ ποιητῆς τὰ μάτια του ἀπ' τὴ ζωὴ ἕνα γύρω, ὅταν γυρεῖ μόνον γὰρ τὸ ἀληθινὸ τάχα εἰδωλὸ τῆς μέσας του, ὅταν θελήσῃ νὰ πλάσῃ τὸ βαθύτερο τάχα ἀπεικόνισμα τῆς, μὲ τὴ σκέψη του, ὅταν πᾶσχη γὰρ τὴν μὲ αὐτὴ μονάχα τὸ μυστήριόν τῆ, ὁ κίνδυνος εἶναι κοντὰ, ὅταν μάλιστα δὲν εἶναι δυνατὴ πολὺ αὐτὴ ἡ σκέψη. Δίχως νὰνεδαῖνη σ' ἀνώτερα ποιητικὰ ἵπιπεδα, ξεδύει ἀδικὰ ἀνεχτιμῆματα ποιητικὰ προσόντα στὸ καλλιτεχνικὸ ἀποτύπωμα μὰς σκοτεινῆς ἢ ἀπληρῆς σκέψης. Δὲ λέω μ' αὐτὸ πὼς ἡ σκέψη τοῦ Βλαχογιάννη μ' ἀφίνει πάντα ἀδιάφορο ἢ ἀσυγκίνητο, πὼς, γιὰ νὰ φέρω ἕνα παραδειγμα, στὰ «Γράμματα ἀπὸ τᾶγιον ὄρους», ἢ εἰλικρίνεια καὶ βαθύτητα τῶν στοχασμῶν του δὲ βάζουν τὰ γυαλιὰ ἄλλων πὺδ λόγιων φιλοσοφητῶν στὸν τόπο μὰς, μὰ ἡ ταπεινὴ μου ἀντίληψη εἶναι πὼς ἡ δύναμη τοῦ ποιητῆ τοῦ «Ἐκάτης ἐρωτες» δὲν εἶναι ἡ σκέψη του, μὰ τὸ αἰσθημα του. Ὅπου ἀντλεῖ μ' αὐτὸ ἄμωσα ἀπ' τὴν πραγματικότητα εἶναι διαλεχτὸς καὶ γνήσιος τεχνικῆς. Βέβαια μιὰ πλατύτερη κίνηση ζωῆς, ὅπως μὰς ἔδωσε ἄλλοτε ὁ Καρκαβίττας λ. χ., δὲ φαίνεται νάνα τὸ χαρακτηριστικὸ τοῦ Βλαχογιάννη. Ὅχι, γιατί οἱ μορφῆς του, ὅπου μὰς δίνει τέτιες, δὲν εἶναι ἀληθινὸι ἀνθρώποι ἢ τὰ περιστατικὰ πού παραστακίει δὲν εἶναι πιθανὰ. Πλήρως δὲν εἶναι μόνον πάντα καὶ τὰκέρως σὰ νὰ λείπη ἀπὸ τὴν δλη εἰκόνα. Ἡ λυρικὴ ἀντίληψη τοῦ κόσμου, νότα κυριαρχούσα στὴν ψυχὴ του, τὸν ἐμποδίζει νὰ πιάσῃ τὴν πραγματικότητα στὸ σύνολόν τῆς, νὰ δῆ τὸν ἄνθρωπο ὄχι σὰν κάτι μονωμένο, μὰ σὰν ἕνα μὲ

ΤΑ ΣΗΜΕΡΝΑ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ

ΜΟΝΟΠΡΑΚΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ

Τώρα πού ἀπεράσισα νὰ δημοσιεύσω τὸ μονόπρακτο γεγονός πού παίχθηκε τελευταῖα στὸ θέατρο τῆς Κυβέλης μὲ τὸν τίτλο «Τὰ σημερνὰ τὰ χρόνια», ἐθεώρησα καθήκόν μου νὰ πῶ καὶ μερικὰ πράγματα γιὰ τὸ ἔργο αὐτὸ καὶ γιατί τῶγραφφα ἔτσι καὶ ὄχι σύμφωνα με τοὺς συνειθισμένους τύπους καὶ κανόνες τοῦ θεάτρου, ὅπως θέλησαν νὰ μοῦ παρατηρήσουν μερικοὶ φίλοι μου.

Γιὰ νὰ δώσω ὅμως ὀρισμένη μορφὴ σ' αὐτὰ πού θὰ πῶ παρακάτω, ἀνάγκη εἶναι νὰ ἐξηγήσω πρῶτα ἀπ' ὅλα πὼς ἀντιλαμβάνεμαι τὸ θέατρο καὶ πὼς τὸ φαντάζομαι ὅτι πρέπει νὰ εἶναι.

Δὲν μπόρεσα ποτὲ νὰ ἐνηθῶ πὼς τὸ θέατρο μπόρει νὰ εἶναι ἀπλῶς δικακέδαις μερικῶν νοικοκυραίων καὶ νὰ ἐπιβάλλεται ἔτσι μ' αὐτὸ τὸ σκοπὸ καὶ στὸ λαό, πού παρακολουθεῖ τὴν παράσταση. Διότι ἄδικα κόπτονται καὶ χτυποῦνται ὅτι ὁ λαὸς

τὸ θέλει τέτιο. Ὅχι! Τὸ κοινὸ δικὴ του γνώμη δὲν ἔχει ποτὲ, δὲν γίνεται ποτὲ κριτῆς ἐνός ἔργου. Παρακολουθεῖ μονάχα τὸ θεατρικὸ ἔργο καὶ ἂν τοῦ ἀρέσῃ χειροκροτῆ, ἂν ὄχι τὸ μαζιλαρώνει. Τὸ λαὸ τὸν ὀδηγοῦνε μερικοὶ ἐπίλεκτοι καὶ τοῦ μορφῶνουν τὴ γνώμη του καὶ τὸν φανατίζουν σὲ τέτιο βαθμὸ, πού, ἂν θελήσῃ κανεὶς κατόπι νὰ καταρρίψῃ τὰ εἰδωλα πού ἀγάπησε, ἀγριεύει καὶ χτυπάει κατὰέφρα τούς βέβηλους. Ἀπόδειξις αὐτοῦ εἶναι, ὅτι τὰ μεγαλειότερα θεάτρα τῆς Εὐρώπης ἔχουν συστημὰ τοποημένη κλάκα δηλ. ὀλόκληρο μικρὸ στρατιδίο σκορπισμένο στὴ σάλα τοῦ θεάτρου, τὸ ὅποιο, ἄμα δοθῆ τὸ σύνθημα ἀπὸ τὸν ἀρχηγό, χειροκροτᾷ τὰ ὀρισμένα ἀπὸ πρὶν μέρη καὶ παρασύρει μαζί του καὶ τὸ κοινὸ. Τὸ ἴδιο θὰ συμβῆ κ' ἐδῶ. Ἄν βάλῃ κανεὶς μερικοὺς τέτιους καὶ τὰ δικά μὰς θεάτρα. Δηλ. θὰ ἰδοῦμε τὸ κοινὸ νὰ παρασυρῆ ἐπίσης καὶ νὰ χειροκροτῆ, ὅπου θέλομε ἐμεῖς καὶ ὄχι ὅπου θέλει ἐκεῖνο. Ἄν ὅμως τὸ ἀρήτομε στὸ γούττο του, θὰ εὐχαριστῆ μόνον σ' ἐκεῖνο πού συνήθισε καὶ καταλαβαίνει (γι' αὐτὸ τοῦ ἀρέσουν καὶ τὰ τραγουδάκια) ὅπως γίνεται σήμερα. Ἄν δὲ πάλι τὸ πᾶρουν μερικοὶ ἐπίλεκτοι καὶ τὸ ὀδηγήσουν καὶ τοῦ δώσουν σιγὰ σιγὰ νὰ καταλαβῆ καὶ ὕψη

λότερα ἔργα, θὰ τὸ ἰδοῦμε τοτε ν' ἀνεδαῖνη μαζί του καὶ νὰ εὐχαριστῆται καὶ στὰ ἀληθινὰ καὶ μεγάλα ἔργα τῆς Τέχνης, τὰ ὅποια μὲ τὸν καιρὸ θὰ τοῦ ἐπιδληθοῦν καὶ θὰ τοῦ γίνουν πὺδ εὐκολονόητα, ἀπὸ κάθε ἄλλο, διότι τίς περισσότερες φορές τὸ μεγαλύτερό τους ἐγκτεται στὴν ἀπλότητά τους.

Γι' αὐτὸ εἶπα παραπάνω ὅτι δὲν μπόρεσα στ' ἀλήθεια νὰ καταλάβω, πὼς τὸ θέατρο θεωρεῖται ἀπομερικῶς διακτέδαιη κλπ. Ἀναμνήματα πού μὲς τὰ εἶπαν καὶ μὰς τὰ λένε κάθε μέρη πολλοὶ καὶ διάφοροι...

Πάντα ἐθεώρησα τὸ θέατρο καὶ τὸ θεωρῶ ὡς τὸ μοναδικὸ καὶ μεγάλο βιβλίον τῆς ζωῆς δηλ. ἀπ' ἐκεῖνα τὰ βιβλία, ὅπου πρέπει κάθε θεατῆς νὰ βρῆσκη ἴλα τὰ ἐφόδια πού τοῦ χρειάζονται γιὰ νὰ ζῆσῃ. Καὶ γι' αὐτὸ, κατὰ τὴ γνώμη μου, ἕνα δραματικὸ ἔργο πρέπει ἀναπόφευκτα νὰ εἶναι μιὰ φέτα τῆς ζωῆς βαλμένη στὴ Σκηνή. Δυστυχῶς στὸν τόπο τὸ δικὸ μὰς δὲ βλέπω πωθεντα, κανέναν (πάντα γενικῶς δειλῶ) νὰ πῶχη προσέξῃ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα καὶ σύμφωνα μ' αὐτὴ τὴν ἀρχὴ νὰ γράφῃ ἔργο ἀληθινὸ γιὰ τὸ θέατρο. Ὅσοι ἢ σχεδόν ὄλοι παρακολουθοῦνε τὴν ἐξέλιξη τοῦ θεάτρου μὰς καὶ σύμφωνα μὲ τὴν μόδα κερθονται καὶ φτικνοῦν μὲ

του γύρω του. Δέ θέλω μ' αυτό να ψέξω τήν ποιητική υπόσταση του Βλαχογιάνη. Ἡ λυρική του φύση ἴσως νά τοῦ δῖνη πλεονεκτήματα κ' ἐντάσεις ἄλλου πού ἄλλοι ἀντικειμενικότεροί του ὑστεροῦν. Καθίνα: εἶναι καθὼς πλάστηκε, φτάνει μονάχα νά μή θέλῃ νά ὑψώσῃ τὰ ὑστερήματα του σέ προτερήματα καί σέ ποιητικό κανόνα. Τό λυρικό στοιχείο κτανταίνει τό συχνότερο ἕνα βάρος σ' ἄλλα εἶδη τέχνης, ὅταν ὁ λυρικός, περνώντας σ' αὐτά, δέν κατορθώνει νά τό ξεφορτωθῇ. Κι ὁ Βλαχογιάνης αὐτό τό κατορθώνει. Μὲ ὅλο τό λυρικό ἀντίκρουσμα πού ἔχει τῶν πραγμάτων ἀποφυσικού του, μπορεῖ ὡς τόσο κί ἀνασκερᾷ στό ῥαδί τό λυρικό διάχυμα ἄλλων μας, περνώντας στό διήγημα. Νιώθει καλὰ ὑπὸ καλλιτεχνική ἰσορροπία καί κοντά σ' αὐτό ἔχει καί τό μεγάλο χάρισμα τῆς παρατήρησης, ἀπαρκίτητα καί τὰ δύο γιά μιὰ πλατύτερη δημιουργία. Αὐτὴ βεβαίως ὁ ποιητής τοῦ «Ἰλιάδος ἔρωτες» δέν τὴ γύριψε, ὅμως τὰ δείγματα ἐνὸς γεροῦ αἰσθηματιστοῦ πού δίνει σέ τόσα ἔργα του σ' αὐτό τὸν τόμο τῶν Προτυπῶν, μαρτυροῦν πῶς θὰ τὴν ἔφτανε, ἂν ἤθελε νά τὴ γυρίσῃ στήν πραγματικὴ ζωὴ, ἀπόπου ἀντλείται. Ἀλλὰ σ' οὗτῃ ὁ ποιητής μας ἔκλεισε τὴν ἀσθηματικὴν του τὸ στερεὸν καιρὸν, γυρεύοντας στή τέχνη του τὸ εἰδωλό της. Κι ἂν τὸ ἀνοίξε κάποιες στιγμὲς σ' ἐκείνη, εἶδε μονάχα ἕνα «Μπαρμπα Μίχα», τῆς «Αλαμπρῆς τὰρνακία», μερικά ποιήματα, ἐπιγράμματα καί μύθους. Κάθε ἄλλο ἢ νά τὰ κατακρίνω αὐτὰ ἢ νά μὴν ἔχω μάλιστα ξεχωριστὴ ἀγάπη σέ κάπια ἀπ' τὰ ποιήματά του. Μὴ ὡς τόσο, κλείνοντας τὸν τόμο του, δὲ μπορῶ νά κρατηθῶ νά μὴ ρωτήσω: Εἶναι αὐτὴ ἡ ἐξέλιξη πού ἔταξε τὸ πρῶτον φάνισμα τοῦ ποιητῆ τῶν «Ἰστοριῶν», τοῦ «Γιὰ τὴν τιμὴν», τοῦ «Ἑσπερινού»; Σὲ τεχνικὴ ἐξέλιξη, τὸ εἶπα παραπάνω, ὁ ποιητής τοῦ «Ἐκάτης ἔρωτες» δέν ὑστέρησε, ἑλλησιῶν ποιητικῆς φωτιᾶς καί δυνάμεις κάθε ἄλλο ἢ νά προδίδουν τὰ στερεὰ του ἔργα Ἐκείνο πού προδίδουν εἶναι τὸ κοινὸν χαρακτηριστικὸν τῆς λογοτεχνικῆς παραγωγῆς μας τῶν τελευταίων χρόνων: σταματήματα καί λίμνισμα, τρόμος ἀπὸ τὸ ζωντανό, τὸ δροσερὸ καί τὸ κινούμενον. Φαινόμενο πικροδικὸ πού ἔχει τοὺς λόγους καί τίς ἀφορμὲς του. Δέ θέλω ἐδῶ νά τὰ γυρέψω· θέλω μονάχα ἀνακαλώντας σὸ νοῦ τίς ὠραίας ζωντανὲς σελίδες τοῦ βιβλίου τοῦ Βλαχογιάνη, κρατώντας στήν ψυχὴν μὲ σεβασμὸν κί ἀγάπην ὅ,τι ἄρμονικὸν καί ποιητικὸν φεγγαβολαίει σ' αὐτό,

σφιγγοντας θερμὰ τὸ τίμιον χέρι τοῦ ξεχωριστοῦ ποιητῆ καί φίλου, μὲ καί γυρνώντας σύνωρα στάν τίθετα ἀκορογᾶλια τὴν πλῶρη τοῦ ποιητικοῦ του κραβιῶν νά ψιθυρίσω μαζί μὲ τὴν μελωδικὴν του Μούσα:

Ἄνοός, τὰ δόντια τρίζει
κοντὰ μας μὰ φοβέρα
μ' ἀπ' τὸν ἄνδρὸν αἰθέρα
στὰ μέτωπα ροδίζει
ζωῆς ἡμέρα!

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

**Η ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΚΑΤΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΗΣ ΓΡΑΦΤΗΣ *)**

Τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ἀθήνας πού ἀνοίξε στὰ 1837 εἶταν ἀπὸ μιᾶς κί ἀρχῆς καί μνήσκει ἴσαμε σήμερον τὸ κέντρο καί ἡ ἔδρα τοῦ Λογιοτατισμοῦ. Καθηγητῆς του χρημάτισε γιά κάμποσον καιρὸν κί ὁ Ἄλξι Ραγκαβῆς, ὁ γνωστότερος καί φανατικότερος πρόμαχος τοῦ κλασικισμοῦ, ἄντρας μὲ γερὴ μόρφωση καί μὲ περισσῆς γνώσεως. Ἀξιωματικὸς καί διπλωμάτης, καταγιγνόντων σύγκαιρα σέ φιλολογικὴ καί ἀρχαιολογικὴς μελέτες κί πλούτισε τὴν φιλολογίαν τοῦ ἔθνους του ὅχι μοναχὰ μὲ μετάφρασεις ξένων ἀριστουργημάτων, μὰ καί μὲ πρωτότυπα ἔργα σέ ὅλα τὰ εἶδη τῆς ποίησης. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Ραγκαβῆς στεκότουνα κάτου ἀπὸ τὸ γήθημα μιᾶς ἀποκλειστικῆς γλωσσικῆς φόρμας κ' εἶτανε πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἀλόγιος, μὲ ὅλα του τὰ ποιητικὰ χαρίσματα δέν μπόρεσε νά γίνῃ ἔθνικος ποιητής. Μόνον σέ μερικά του ποιήματα ἐνώσει τὴ ζωντανία τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ μὲ τὴν φιλολογικὴν τέχνην, μὲ δυστυχῶς δέν προχώρησε κί πολὺ σ' αὐτόνε τὸ δρᾶμα.

Ἡ σχολαστικὴ καί τεχνητὴ γλῶσσα ξεδιήθη μετὰ τὸ σκληρότερον τρόπον τὸ δρᾶμα. Καί γιά τοὺς σημερινούς Ἕλληνας δέν μπορεῖ νά πεῖ κανεὶς πὺς τοὺς λείπεται τὸ δραματικὸν χάρισμα. Κι αὐτὰ ἀκόμα τὰ δημοτικὰ τους τραγουδία, διαλογικὰ εἶναι τὰ περσότερα. Ὡς τόσο γλῶσσα τεχνητὴ μόνον

*) Die Literatur unter der Herrschaft der Schriftsprache. Τὸ Δ' κεφάλαιον ἀπὸ τῆς μελέτης τοῦ καθηγητῆ κ. Α. Thum «Die Neugriechische Literatur». Βλῆτε καί περσμένο φύλλον τοῦ «Νουμά».

δρᾶμα τεχνητὸ εἶναι ἱκανὴ νά δημιουργήσῃ, κί ὅχι ζωντανὸ δρᾶμα. Ὅσο ὠραία βικί παθητικὰ κί ἂν εἶναι ἕνα ἔργο σ' αὐτὴ τὴ γλῶσσαν γραμμένο, ὅσο μεγάλη κί ἂν εἶνε ἡ δραματικὴ του πνοή, μνήσκει πάντα δίχως ψυχὴν. Οὔτε οἱ Ραγκαβῆδες (παιτέρως καί γιός), οὔτε ὁ Δ. Βερναρδάκης δημιουργήσαν ἔθνικὸν δρᾶμα, ὅσο κί ἀ συνκροτᾶζον τὰ θέματα πού καταπιάνονται. Τουλάχιστον μιὰ ντουζίνα δρᾶματα βγαίνουν τὴ χρονιά σέ ποιητικούς διαγωνισμούς, μὰ ἡ ποιὸν ἡ δέν ἀνταποκρίνεται στήν ποσότην.

Ἀντικρὺ στίς τραγωδίας τοῦ Ραγκαβῆ μὲ τὸ ἔχαρο κ' ἐπιδειχτικὸν μεγαλεῖον στέκουται σέ δρασερὴ ἀντίθεση μερικὲς κωμωδίες. Ἐδῶ μπορεῖ νά σαλεύει πὺς λεύτερον ἡ φύση. Καί εἶναι χαρακτηριστικώτατον ὅτι ἀκριβῶς τὸ γλωσσικὸν ζήτημα προμηθεύει τὸ ὕλικον γιά κωμωδίας. Ὅπως ὁ Ρ. Νερουλόσ στὰ «Κορακιστικά», εἶσι κί ὁ Δ. Βυζάντιος στήν κωμωδίαν του «Βαυλωνία» διάλεξε αὐτό τὸ θέμα μὲ κύριον πρόσωπον τὸ Λογιώτατον.

Ὅση σπουδαιότης κί ἂν ἔχει γιά τὴν δραματικὴν δημιουργίαν μιὰ ζωντανὴ γλῶσσα, δὲ φτάνει καί μοναχὴ τῆς γιὰ νά σακρώσει δρᾶμα. Γιατὶ καί ἡ συγκαιρίτικη κίνησις πού θὰ ζετᾶσουμε παρακάτου δέν ἔχει ἀκόμα νά δείξῃ κανένα μεγάλο της κατόρθωμα. Οἱ δραματικὲς δοκιμὲς τοῦ Ψυχάρη καί τοῦ Ἑφταλιώτη εἶναι ἐσωτερικὰ ἀκριβὰ ἐνδιαφέρουσες μὰ μόλις ἀφίνουσε δραματικὴ ἐντύπωση. Ὁ Ἑφταλιώτης μὲ τὸ «Βουρκοδίκων» ἔκαμε τὴν ἀξιοπαρατήρητην δικαίαν νά βγάλῃ ἀπὸ δημοτικὸν τραγουδὶ δρᾶμα. Μὰ ἡ ὑπόθεσις τραβηγμένη σέ μακρὸν χάνει σημαντικὰ στή σφοδρότητα τῆς ἐπίδρασης. Ὅλα ὅσα ἀπαιτοῦνται γιά ἕνα δραματικὸν ποιητὴν τὰ εἶχει ὁ λιγώζων κί μεγαλοπρόοικτος Γιάννης Καμπύσης. Σέ μερικά του δρᾶματα («Φάρσα τῆς ζωῆς», «Μίς Ἄννα Κυβέλη», «Οἱ Κούρδιοι») ζουγραφίζει κατὰ τὴν τεχνοτροπία τοῦ Ἰψεν τὴν Ἀθηναϊκὴν κοινωνίαν σ' ἕνα του δραματοποιημένο παραυθὶ («Τὸ δαχτυλίδι τῆς μάνας») εἶναι ἐπιρρασιμένος ἀπὸ τὸ Χάουπμαν. Στὴν Καμπύση γενικὰ ξεχωρίζεται ζένη καί μάλιστα Γερμανικὴ ἐπίδρασις. Εἶτανε φλογερὸς λάτρης τοῦ Γκαίτε καί τοῦ Νίτσε - φυσικὰ κί ἀντιπρόσωπος τοῦ νεώτερου συμβολισμοῦ. Ὅταν πέθανε, βρισκότουνα ἀκόμα σὸ ζετούλιγμά του. Ὡς κριτικὸς τραβοῦσε δικὸν τὸν δρόμον. Μὲ τὸν Ψυχάρη καί τοὺς λοιπούς ὀπαδοὺς τῆς Δημοτικῆς συμφωνοῦσε μοναχὰ στήν οὐσία τοῦ ζητήματος κί ὅχι καί στίς ἄλλας θεωρίας τους.

τὰ διάφορα θεατρικὰ τερτίπια κί μὲ συνταγῆς ἔργα γιά παραδολογία. Κυττάζουσε τίς πρωταγωνίστριες τοῦ θεάτρου κ' ἐπ' αὐτὸν τὸν μπῆ του: κόθουσαν τ' ἀγκᾶρια καί ῥάβουσαν τὰ θεατρικὰ ρούχα χωρὶς νά παρατηρήσουν γύρω των καί κομᾶν βραχύτερα γιά νά ἴδουσαν, ἂν ἡ Ζωὴ μας εἶναι μόνον τὰ ρούχα κλπ. Ἐπειτα εὐκολο παρασκευάσμα κί ῥηθὴν πάστα γιά τίς φιλολογικὰς ἀτιές τοῦτοτε: ἤδραν τὴν αἰώνιον ἔρωτα, ἀληθινὸν ἢ ψεύτικον, ἀδιάφορον. Κ' εἶσι βλέπουσε στὰ θεάτρα μας ἔργα πού, ὡς ἡμῶν πλοκή, ἔχουν τὴν ἔρωτα. Ἀλλ' ἔρχε γιὰ στή Ζωὴν μας, μόνον ὁ ἔρωτα ὑπάρχει: ... Νομίζω ὅτι, ἂν κάθουσαν κανεὶς νά κάμῃ μιὰ ἀληθινὴ καί σωστὴ στατιστικὴ σ' ὅλο τὸ Πανελλήνιον, θὰ εὗρισκε μόνον τὸ 10 τοῖς οἷον, νά παθαίνεται ἀπὸ ἔρωτα, ἀπὸ τὸν ἀληθινὸν ἔρωτα τὸ Μεγάλον, τὸν ψυχολογικόν, ἐκείνον δηλ. πού ὀδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον σὸ τέλειον καί στήν ὑπερῦψηλον ἡρόμον τῶν θεῶν. Ἀλλ' αὐτοὶ εἶναι οἱ ἐπίλεκτοι καί δέν ἔχουν ἀνάγκη νά τοὺς ὑμνήσουμε ἐμεῖς, ἀπὸ τοὺς ὑμνεῖ ἡ Ζωὴ τους ἢ Μεγάλη. Μὰς μένει λοιπὸν 90 οἷον κόσμος, ὁ ὅποιος καθημερινῶς περπατᾷ: καί κουτοῦ ζεῖ στὰ σημερινὰ τὰ χιόνια. Ἄμικ σταθοῦμε μιὰ μέρα ἀπὸ τὸ πρῶτον ὡς τὸ βράδυ ἢ καί μιᾶν ὡρα σέ

καμιά γωνιά ἐνὸς δρόμου κί προσέξουσε καλὰ σ' ὅλους πού θὰ περάσουσαν ἀπὸ μπροστὰ μας, θὰ τοὺς δοῦμε ὅλους νάχουσε κρυμμένη τὴν δυστυχίαν, κάτου ἀπὸ τὴ μάσκην πού φοροῦσε. Αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους, λοπόν, νομίζω, ὅτι ἕνας συγγραφεὺς πρέπει νά πᾶρῃ καί νά τοὺς βάλῃ στὴ σκηνὴν καί νά μᾶς τοὺς γνωρίσῃ, ὅπως σὸ κερναβόλι βγάζουσαν τὴ μάσκην τους οἱ μακταρωμένοι γιά νά τοὺς γνωρίσουσε. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι κάθε μέρα τους βλέπουσε, ἀλλὰ ποτὲ ποτὲ δέν τους προσέξουσε. Κάθε μέρα μιλοῦσε γιά τὴν δυστυχίαν μας, πού δημιουργήσασκε μοναχοί μας στὸν ἑαυτὸν μας, ἀλλὰ καί κάθε μέρα τὴν ξεχνόουσε καί χωρὶς βελτίστη σκέψιν καί μέριμνα κουτοῦζουσε ἀκριβῶς μ' ἐκείνα τὰ ἰλαττώματα καί τίς ἀρχὲς μας, πού μᾶς φέρανε σ' αὐτὰ τὰ χάλια. Ὅλοι μᾶς φωνάζουσε, ὅτι εἰκάτε δυστυχεῖς, ὅτι οἱ ἀνάγκες τοῦ κοινωνικοῦ βίου εἶνε μεγάλες καί ὅτι τὰ ἐφόδια πού ἔχουσε γιά νά ζήσουσε δὲ μᾶς ἐπ' ὀκόν, ἀλλὰ κανεὶς μᾶς δέν προσπάθησε νά ἐμβαθίνη περισσότερο σ' αὐτὲς μᾶς τίς ἀνάγκες καί νά μᾶς δείξῃ μὲ τὸ δυνατὸν χέρι τοῦ τεχνίτη τὰ αἴτια πού μᾶς φέρανε σ' αὐτὸ τὸ σημεῖον, ὅστε καί μετὰ νά φροντίσουσε σιγὰ σιγὰ νά τ' ἀπαρῶγουσε: κί νά κατορθώσουσε ὑπωτῆσασκε νά ζήτουσε περὶ εἴτου

χισμένα. Ἐν λοιπὸν ἕνας δραματικὸς συγγραφεὺς ἀντὶ νά μᾶς παρουσιάσῃ τὰ διάφορα ἐρωτικὰ μερικῶν ἀσημάντων δεσποινιδίων καί νεανίσκων, μᾶς ἔφερε στὴ σκηνὴν νά μᾶς δείξῃ μ' ὅλη τὴν τραγικότητά της τὴ Ζωὴν τὴ δύσκολην, τὴ Ζωὴν τοῦ σημερινοῦ τοῦ κόσμου, νομίζω, ἢ. Ἡ μᾶς ἔκαμε νά σκεφθοῦμε βραχίον, φεύγοντας ἀπὸ τὸ θεάτρο, καί νά θελήσουσε, ὅσο μπορεῖ ὁ καθένας μᾶς, νά συμβάλουσε γιά μιὰν ἀκαλόρωστη καί καλλίτερην Ζωὴν, τουλάχιστον γιά τίς νέες γενεὲς πού θάρθουσαν, γιά τίς ὁποῖες σήμερον εἰσιάζουσε τὰ μαρτύρια πού τραβοῦσε ἐμεῖς καί ἴσως καί γερότερον. Βέβαια δέν θέλω νά πῶ, ὅτι ἀποκλείεται ἀπὸ τὴ σκηνὴν κάθε ἄλλο ἔργον πού δέν ἔχει ὑπόθεσι τὴν δυστυχίαν μᾶς. Ὄχι!... Ἡ Τέχνη εἶναι ἀπόλυτη καί ἐλεύθερη, μπορεῖ νά μᾶς παρουσιάσῃ ὅ,τι θέλει, ἀλλὰ εἶναι καί ὑποχρεωμένη ὅμως, γιά νά σεβασθοῦμε τὴν ἐργασίαν ἐνὸς συγγραφέα, νά μᾶς παρουσιάσῃ μεγάλην, ὠραία καί πρὸ πάντων ἀληθινὴν καί εἰλικρινῆς. Γι' αὐτὸ νομίζω, ὅτι ἕνα δραματικὸν ἔργον σημερον, τότε μοναχὸν μπορεῖ νά ὀνομασθῇ ἀληθινὸν ἔργον, ὅταν ἀναπαιριστᾷ τὴ Ζωὴν κί αὐτὸ στίς με-

Κεῖνο τὸ εἶδος τῆς ποίησης ποὺ ὑπόφερε λιγώτερα ἀπὸ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα, κεῖνο καὶ καλύτερα καὶ πλουσιώτερα καλλιεργήθηκε—ἡ Λυρική. Ἐδῶ, ποὺ θεμέλιο εἶναι ἡ γλώσσα τῆς καρδιάς, δὲ διαφιλονεικήθηκε ποτὲ σοβαρὰ ἡ κυριαρχία τῆς Δημοτικῆς. Μὰ μ' αὐτὸ συντίλεσε καὶ τὸ ὅτι ἡ λυρική τοῦ 19ου αἰῶνα ἄρχισε ἀμέσως μὲ δυὸ ὑπέρ-χους ποιητῆς καὶ ὅτι ἔτυχε ἀντιπροσωπεύεται ἀπὸ ἄντρες ποὺ ἀνθρωπώθηκαν κάτω ἀπὸ φυσικὰ φιλολο-γικὰς συνθήκας, ἀπὸ τὸ Ζακθυανὸ Δ. Σολωμὸ (1798—1857) καὶ ἀπὸ τὸν Ἀγιομαυρίτη Ἀριστ. Βαλαωρίτη (1824—1879). Στὰ Ἑφτάνησα χρωστᾶται ἡ νεοελληνικὴ Τέχνη παραπολλά. Γιατὶ Ἑφτανησιῶτες εἶναι οἱ λιγοστοὶ ζουγράφοι καὶ μουσικοὶ ποῦχει ἡ χώρα νὰ δείξει. Ὡς ἰδιοκτησία τῆς Βεε-τίας γλυτωμένη ἀπ' τὸν Τούρκικο βερδερικό, χα-ρήκανε τὰ Ἑφτάνησα τ' ἀγαθὰ ἐνὸς γεροῦ πολιτι-σμοῦ. Κι ἂν οἱ Ἑφτανησιῶτες διακρίνονται σὲ καλ-λιτεχνικὰ ζητήματα γιὰ τὴν καλαισθησία τους, σ' αὐτὸ βεβαίως ἔχει πολὺ νὰ κάμει ὁ Ἰταλικὸς ἀέρας. Μὲ τὴν Ἰταλικὴν γλῶσσα, ποὺ αὐτοὶ οἱ Ἕλληνες ἀπὸ παιδιὰ τὴν εἶχανε σὰ μητρική τους, γνωρίσανε ἀπὸ κοντὰ καὶ μαθεύσανε νὰ ἐχτιμᾶνε τὰ χαρίσματα μιᾶς γραφτῆς παρμένης ἀπὸ τὴ ζωή. Ἀφοῦ μάλιστα ὑπάρξανε καὶ ἄντρες ποὺ ἀνέκονε καὶ στὴν Ἑλληνικὴ καὶ στὴν Ἰταλικὴ Γραμματολογία (Φώσκολος, Σολωμὸς).

Ὁ Σολωμὸς εἶναι ὁ σπουδαιότερος ποιητῆς τῶ σημερινῶν Ἑλλήνων, μὰ μόλις τώρα ἡ νεώτερη γεν-νιά ἄρχισε νὰ τονε νιώθει καὶ νὰ τὸν ἐχτιμᾶει. Κι ὁ Σολωμὸς, καθὼς κι ὁ Κορναρός, κρατιέται ἀπὸ οἰ-κογένεια Ἰταλικῆς καταγωγῆς. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, καὶ ἡ ἀνατροφή του τὸν ἔφερε πρὸ σιμὰ στὸ Ἰταλικὸ πνεῦμα καὶ στὰ ποιήματά του ἐνώνει τὴ μόρφωση ἐνὸς ἀρχαίου πολιτισμένου λαοῦ μὲ τὴν ἰδιοφυῖα ἐνὸς λαοῦ νεόβλαστου. Ἡ νεοελλ. δημοτικὴ ποίηση τοῦ χρησίμεψε γιὰ βύσση ποὺ μὲ τὸ καθάριο της νερὸ πότιζε τὴν ψυχὴ του. Κοσμοῦξκυστος εἶναι ὁ μεγάλος του διθύραμβος στὴ Λευτεριά, ποὺ μὲ τὸν πατριωτικὸν καὶ ποιητικὸν τοῦ ἐνθουσια-σμοῦ, μὲ τὴ μεγαλόφτην του φαντασία καὶ μὲ τὴ δύναμη μιᾶς εὐγενικῆς μὰ καὶ φυσικῆς λαλίας, τὰξιώθηκε νὰ φορέσει τὸ στεφάνι τοῦ Ἑθνικοῦ Ὕμνου τῆς νεώτερης Ἑλλάδας. Ἐνα ἄλλο του μεγαλύ-τερο ποίημα, «Ἐἰς τὸν θάνατον τοῦ Μπαί-ρον», εἶναι ἕνα ἀξιοπρεπὸ φινέρωμα τῆς εὐγνωμο-σύνης ποὺ χρωστοῦσε τὸ Ἑλλ. Ἔθνος στὸ μεγάλο

Φιλέλληνα. Μὰ καὶ στὰ μικρότερά του ποιήματα (καθὼς στὸ ἀίστηματικὸ τραγούδι «Ἡ Φερμακω-μένη») κρούει τοὺς βαθιόγγιχτους ἤχους τῆς λύρας τοῦ ἀληθινοῦ ποιητῆ, καὶ σὲ μιὰ λυρική του ρα-ψωδία, «Ὁ Λάμπρος», ποῦσινε ἀτέλειωτη, μετα-χειρίζεται μὲ κινούριο καὶ πρωτόφαντο τρόπο τὸ κρῖμα μιᾶς ἀτυχεῖστος αἰμομιξίας, δηλ. τὸ ἠθικὸ ἐκεῖνο θέμα ἀγρίας τραγικότητος ποῦχουνε γὰρ βάση τους τοῦ Σοφοκλῆ ὁ «Οἰδίπους» καὶ τοῦ Schiller «Ἡ νύφη τῆς Μεσσήνας». Ὁ Σολωμὸς εἶναι ὁ ἀν-τιπρόσωπος τοῦ ἀγνοῦ κλασικισμοῦ κι ὄχι τοῦ ψεύ-τικου ποὺ πρεσβεῖουν οἱ καθαρευουσιᾶνοι. Γιὰ ρω-μαντικὸς μπορεῖ νὰ χαρακτηριστεῖ ὁ Βαλαωρίτης. Ἡ γειτονικὴ τῆς πατρίδος του Ἠπειρὸς μὲ τοὺς κλέφτες της καὶ τὰ κλέφτικα τραγούδια της χά-ρισε φόρμα καὶ ὄλικὸ στήν ποίησή του. Ἡ ποίησή του εἶναι μιὰ ρητορικὴ ἀνυψωμένη σὲ δημοτικὴ ποίηση. Πλὴν στὰ δημοτικὰ μοιρολόγια ἔστησε τὴ «Νεκρικὴ Ὠδή» του ποῦχει ἐντελῶς τὴ χρωματιὰ τοῦ Δημοτικοῦ τραγουδιοῦ. Τὰ ἐπικά του ἔργα (δ-που, φυσικὰ, τὰ λυρικά τους μέρη εἶναι καὶ τὰ κα-λύτερα) σκοπὸ εἶχανε νὰ κρατήσουνε ζωντανὸ τὸν ἐνθουσιασμό γιὰ τὴ νεώτερη ἠρωικὴ ἐποχὴ τοῦ Ἑθνους. Ἡ «Φροσύνη» μᾶς φέρνει στὴν αὐτὴ τοῦ μεγαλοδύναμου καὶ αἰμοβόρου Ἀλήπασσα, στὰ Γιάννινα· ὁ «Διάκος» περιγράφει τὴν ἀντραγαθίαν τοῦ συνονόματου κλέφτη καὶ πρόμαχου τῆς λευ-τεριάς.

Ἡ γίς ποὺ γέννησε τὸ Σολωμὸ ἔβγαλε κι ἄλ-λους συγγενικοὺς του, ἂν ὄχι καὶ ἰσοτίμους του, ποιη-τές. Εἶναι ὁ μυστικοιστηματικὸς Γ. Τυπάλδος ἀπὸ τὴν Κεφαλονιά (1814—1883), ὁ Γ. Τερτσίτης ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο, ποὺ συγγενεῖται περισσότερο μὲ τὸ Βαλαωρίτη, καθὼς καὶ δυὸ ἄντρες ποὺ συνεδέουν τὰ περασμένα μὲ τὰ τωρινὰ, ὁ Κορριάτης Γ. Μαρ-κοράς (γεν. 1826) κι ὁ Ζακθυανὸς Σ. Μαρτζώκης.

Ἐνας μοναχὰ ἀπὸ τοὺς Ἑφτανησιῶτες, ὁ Ἀν-τρέας Κάλβος, παιδί τῆς Ζάκυνθος, ἀκολουθεῖ στὴς πατριωτικῆς τοῦ Ὠδῆς τὸ δρόμο τοῦ κλασικισμοῦ κεινοῦ ποὺ εἶταν ἀναγνωρισμένος ἀπὸ τὸ Ἑλλ. Βα-σίλειο. Κοντὰ σ' αὐτόνε καὶ στὸ Ραγκαβῆ, ἔρχουν-ται δυὸ ἀδέρφια ἀπὸ ἠγεμονικὰ Φαναριώτικη φα-μίλλια, ὁ Ἀλέξ. καὶ Παν. Σούτσου, χαρακτηρι-στικοὶ ἀντιπρόσωποι αὐτῆς τῆς τάξης, κ' οἱ δυὸ τους λυρικά προικισμένοι, ὄχι ὅμως κι ἀληθινὸι ποιητᾶδες. Ὁ ἕνας τους, ὁ Ἀλέξανδρος, εἶναι ἕνας ὑπερβολικὰ θερμοαίματος σωβινιστῆς ποὺ ξεχύνει

σὲ σάτυρες καὶ σὲ μισοσπικὰ ποιήματα τὸ φαρμα-κερὸ του μίσους ἐναντὶ τοῦ Καποδίστρια, τῆς Βυου-ρίτικης διοικήσεως καὶ τῶν Τούρκων—καὶ ὁ ἄλλος, μιὰ πεσιμιστικὴ φύση ποὺ παραδίδεται σὲ ἀνώφελο αἴστημα.

Ὅτι στὸ πνεῦμα ποὺ βασιλεῖε περίπου ἐδο-μῆντα χρόνα δὲν μπόρεσε νὰ προκόψει ἡ λυρική δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς φανεῖ παράξενο. Σὲ ἀληθινὰ ταλέντα καθὼς ὁ Ζακωκώστας ἢ ὁ Ἀχ. Παράσχος βίζανε μιὰ χαρὰ τὸ χελινάρι μὲ τοὺς Πανεπιστη-μικοὺς ποιητ. διαγωνισμοὺς, τόσο ποὺ τὸ ποιη-τικὸν αἴστημα μόνον σ' ἐξαιρετικὴν περίστασιν μποροῦσε νὰ νασαίνει καλύτερα—καὶ τότε, φυσικὰ, στὴ γλῶσσα τὴν ἐξευγενισμένη ἀπὸ τὸ δημ. τραγούδι. Ὁ Ζακωκώστας ὅμως τὸ ἀκκαδημαϊκὸν βραβεῖον δὲν τὸλαβε γιὰ τέττας λογῆς ἔργα, παρὰ γιὰ τὸ ποί-μα στὴ δεξιοτεφανωμένη ἀμυνα τοῦ Μεσολογγιοῦ. Τὸ «Μεσολόγγιον» μὲ τοὺς νεκροὺς του τύπους καὶ στίχους εἶναι ἕνας ἀναχρονισμὸς στοὺς ἄντρες ἐ-κείνους ποὺ ἐμψυχωμένοι ἀπὸ τὸ κλέφτικον πνεῦμα φέρανε σὲ θριαμβευτικὸ τέλος τὴν καρτερικὴν ὑπε-ρασπισὴν τῆς βασιτοπλᾶ κωλένης πόλης.

Πάτρα ΜΥΡΙΑΔΑ

ΛΑΧΕΙΟΝ

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΜΕ ΜΙΑΝ ΔΡΑΧΜΗΝ ΚΕΡΔΟΣ 100,000 ΔΡΧ.

ΠΡΟΣΕΧΗΣ ΚΛΗΡΩΣΙΣ

31 Δεκεμβρίου 1908

Τὸ μόνον πατριωτικὸν

Τὸ μόνον εὐλικρινές

Τὸ μόνον Ἑλληνικὸν

Α. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ ΔΡΑΜΑΤΑ

- 1—ΖΩΝΤΑΝΟΙ ΚΑΙ ΠΕΘΑΜΕΝΟΙ
- 2—Ο ΑΣΩΤΟΣ
- 3—ΟΙ ΑΛΥΣΙΑΔΕΣ

Πουλοῦνται ἀπὸ γραφεῖο τοῦ Νουμὸ 1 δραχμῆς τὰ τρία. Μοναχὰ οἱ «Ἀλυσίδες», τρεῖς δραχμῆς. Στὴς ἐπαρχίαι καὶ στὸ ἐξωτερικὸν στέλλονται δίχως παραπανιστὸν ἐξοδὸ γιὰ τὰ ταχυδρομικά.

γάτες γραμμῆς της καὶ στὴς μεγάλες φάσεις της. Ἐνας δραματικὸς συγγραφεὺς δὲν πρέπει νὰ ἐξε-τάξῃ, ἐὰν τὸ ἔργο του θ' ἀρέσῃ στὸ κοινὸ, ἢ ἂν θὰ γκρυγαλίσῃ εὐχάριστα τὴς εὐαίσθητες χορδῆς τῶν νοικοκυραίων καὶ σύμφωνα μ' αὐτὴ τὴ σκέψῃ νὰ γράψῃ ἔργο. Πρέπει νὰ σκεφθῇ ὅτι ὁ θεατῆς, φεύ-γοντας ἀπὸ τὸ θέατρο, ἐνδεχόμεν νὰ μείνῃ μὲ τὴ σκέψῃ, ὅτι πιθανὸν ἢ ὑπόθεσις τοῦ δράματος νὰ εἶναι σύμφωνη καὶ μὲ τὴ δική του τὴ Ζωὴ καὶ ν' ἀναλογισθῇ ὅτι ἴσως ὁ συγγραφεὺς νὰ ἔχῃ δίκαιο κτλ. καὶ ὄχι νὰ πῆ ἀπλοῦστατα, τί ὠρατὰ ποὺ ἔπαιξε ἢ τὰδε καὶ μὲ τί τέχνη καὶ τάλαντο.

Ἴσως πάλι σ' αὐτῆς μου τὴς σκέψεως ν' ἀπατώ-μαι. Πάντα ὅμως θέλησα μ' αὐτὸ μου τὸ δράμα τάκι νὰ δοκιμάσω ἂν ἔχω δίκαιο καὶ γι' αὐτὸ ἐπῆρα ἕνα γεγονός καὶ τὸ ἀνέβασα στὴ σκηνή, μὴ θέλοντας νὰ παραλλάξω τίποτε ἀπὸ τὴν ἀλήθεια. Ὅταν τὸ ἔδωσα νὰ παιχθῇ, μοῦ ὑπέδειξαν, ὅτι σὸ τέλος περισσότερο effet ἔθκκεν, ἂν, τὴν ὥρα ποὺ ἀποτελειώνη ὁ γίγτρὸς τὴν ἐγχείρησι, ἔκαμνα τὸν ἄρρωστο νὰ πεθάνῃ. Βεβαίως τραγικώτερο θὰ γίνονταν τὸ ἔργο, ἀλλὰ δὲν θέλησα νὰ τὸ τροπο-ποιήσω γιὰ δυὸ λόγους: Πρῶτα πρῶτα δὲν ἤθελα νὰ παραλλάξω τὸ γεγονός, ὅπως εἶπα καὶ παρα-

πῆναι, ἀλλὰ νὰ τὸ παρουσιάσω ὅπως συνέβηκε γιὰ νὰ εἶναι ἐντελῶς ἀληθινὸ, καὶ δεύτερο, διότι ἤθελα τὸ κοινὸ νὰ μὴ λυπηθῇ τὴν ἄρρωστο καὶ πῆ μίση του στὸν κακομοῖρην. Σ' ὅλη αὐτὴ τὴν ἱστορίαν δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει διόλου ὁ ἄρρωστος, εἶναι ἀπλοῦ-στατα ἕνα ἐπεισοδικὸ πρόσωπο, οὔτε ἡ τύχη του. Μᾶς ἐνδιαφέρει ὁ γίγτρὸς καὶ γι' αὐτὸ ἔπρεπε νὰ προσελκύσω τὴν προσοχὴ καὶ τὸ ἐνδιέφερον τοῦ κοι-νοῦ μόνον στὸ γίγτρο.

Μερικοὶ ἐπίσης παρεξενεῦθησαν ποὺ δὲν ἔφερα στὴ σκηνὴ καὶ γυναικεῖο πρόσωπο καὶ μοῦπαν μᾶ-λιστα, ὅτι ἔχοντας τὴν κ. Κυβίλη μποροῦσα νὰ ἐλ-πίζω πρώτης τάξεως ἐπιτυχία. Βεβαίως αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια, διότι ὅλοι μᾶς περὶ γνωρίζουμε τὸ τάλαντο καὶ τὴν τέχνη της, δὲν νομίζω ὅμως ὅτι ἡ κ. Κυβίλη θὰ περιμενε νὰ δείξῃ τὴν τέχνη της μὲ τὸ δικὸ μου ἔργο, τότο περισσότερο ποὺ εἶναι ἔργο συγγραφέα ποὺ πρώτη φορὰ παρουσιάζονταν στὸ Ἀθηναϊκὸ κοινὸ. Ὅπως εἶπα λοιπὸν θέλησα νὰ μὴ παραλλάξω τὸ γεγονός, ἀλλὰ νὰ τὸ παρουσιάσω ὅπως μοῦ διηγήθησαν ὅτι ἐγένετο. Ἰδὸσα τέττα τρα-γικά γεγονότα δὲν γίνονται: καθὲ μίση καὶ στὰ ὅποια μάλιστα τὴς περισσότερες φορὰς δὲν παίζον κενεὸν ρόλο οἱ γυναῖκες;... Ἐπειτα εἶταν κ' αὐτὸ

μιὰ δοκιμὴ, ἕνα πείραμα. Ἐβίστε κανεὶς ἂν μπορῇ νὰ σταθῇ στὴ σκηνὴ ἕνα ἔργο χωρὶς γυναικεῖο πρό-σωπο καὶ ἂν δὲν παραξενεύεται ὁ θεατῆς γιὰ τὴν ἑλλειψιν αὐτῆ.

Z. ΜΑΚΡΗΣ

ΤΑ ΣΗΜΕΡΝΑ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ

Στὸ Νίκο Παπαγεωργίου

(Παίχθηκε γιὰ πρώτη φορὰ στὸ θέατρο Κυθῆλης (Πανελληνίον) τὴν 13 Ὀκτωβρίου 1908 καὶ στὴν Πάτρα ἀπὸ τὸν ἴδιο θίασο, τὴν 17 Δεκεμβρ.)

ΠΡΟΣΩΠΑ

Ο ΓΙΑΤΡΟΣ.—Ν. Παπαγεωργίου.

ΚΩΣΤΑΣ, ἀδελφὸς του.—Βέλιος.

ΝΙΚΟΣ, ἐξάδελφός του.—Μαῖκος

ΚΡΥΒΕΟΣ, γίγτρὸς, βοηθὸς τοῦ γίγτροῦ στὴ ἐγχείρησι.—Λούης.

ΕΝΑΣ ΑΡΡΩΣΤΟΣ.—Λούης.

ΦΙΛΟΣ ΤΟΥ ΑΡΡΩΣΤΟΥ.—Πάντος.

ΟΙ ΚΑΗΜΟΙ ΤΗΣ ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΑΣ

(19—31, Δεκεμβρίου, 1907)

6

Η ΓΥΦΤΙΣΣΑ

Μωρή ζητιάνα γέφυσσα, γιά πιάσε μου τὸ χέρι,
πές μου κ' ἐμὲ τὴ μοῖρα μου, κινεῖς δὲ μᾶς κοιτάζει.
μοῦ τρώει γαστήρι τὴν καρδιά καὶ τὸ κορμὶ μαράζει,
κι ὁ λογισμὸς μου τί ποθᾶ, τί τρέμω, δὲν τὸ ξέρει.
Συγρὸ σὰν ἄγρια μονοκλή γυνὴ τὸ λάλημά σου,
κ' εἶναι γητεύτρα ἢ ὄψη σου, δεξέυτρου εἶν' ἢ μα
τιά σου,

κ' εἶμαι πρωτάρης ντροπαλός, τοιγάρτα καταλύτρα...
Πᾶμε νάποτελειώσῃς μου τῆς μοῖρας τὰ γραμμένα
στὴ ρίζα τῆς χοντρῆς ἐλιάς ποὺ κάνει τὴ μεσίτρα
σ' ἴδια τὰ ταίρια, σὰν ἐσὲ κ' ἐμὲ, τάφορισμένα...

7

Ο ΑΓΑΠΗΤΙΚΟΣ ΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ

Στὴν ἔρημη ἀκροθάλασσα μὲ τοῦ βορρῆ τὰ φύκια,
μὲ τίς φελούκας τίς παλιές.
Σταλίκι στὰ δυνὸ χέρι σου καὶ στὰ μαλλιά ἀρμυρῆς
ἄρμυρας καὶ πέλαιον σταλάζεις γιὰ δάκρυα σταλυξίεις.

Καὶ τάραιξες τὸν ἔπνο μου, στοιχεῖο θαλασσομένο,
τῆς λίμνης ἀγαπητικέ,
καὶ μοῦ εἶπες μὲ παράπονο : « Τραγοῦδι περιμένα... »
— Τραγοῦδι, σοῦ ἀποκρίθηκα, δὲν ἔχω ἐγὼ γιὰ σέ,

στὸν ἀργαλεὸ τῆς τέχνης μου σοῦ ἐφαίρω μιά ἱστορία,
νά σ' τὴ φορέσω λαχταρῶ,
θὰ σ' τὰ ζεστάνη μιά φωτιά τὰ νᾶτα σου τὰ κρῖα.
Τῆς λίμνης ἀγαπητικέ, σ' ἀγάπησα κ' ἐγώ.

8

ΤΟΥ ΒΙΟΛΙΤΣΗ ΤΟΥ ΜΠΑΤΑΡΙΑ ΤΟ ΕΓΚΩΜΙΟ

Γιὰ σου, καημένη Μπαταριά, τῆς δοξαριάς τεχνίτη
κι ἀφέντη τοῦ βιολιού!
Μ' ἐστὶνα Ροῦμέλη πλατεῖα τὸ στριμωμένο σπίτι
καὶ ξάγναντο ἀπὸ ψῆλωμα τοῦ δλόδροσου Ζυγοῦ.

Γιὰ σου, καημένη Μπαταριά, τρανὸς εἶν' ὁ καημὸς μου
καὶ πιδὸς τριπλὸς ἐσὺ.

μὲ τὸ βιολί σου ξέπνησες τὴ λεβεντιά τοῦ κόσμου
κ' ἡ Ρωμισσὴν, μιά φωτιά, μέσ' στὸ βιολί σου ζῆ.

Ἀπὸ τοὺς μύλους τοὺς ἐρηχούς ὡς τὰ βαθιὰ κανάλια,
γυμνά, ἀρμυρὰ νησιά,
πουλιὰ τῆς λιμνοθάλασσας, βορριάματα, μαϊστράλια,
τέτοια φωνὴ δεξάστε τὴν καὶ τέτοια δεξαριά.

Γιὰ σου, καημένη Μπαταριά Καὶ σὰ σβυστήρ, θάρ
πάξῃ

μέσ' στὰ τσεγγελοτὰ
νύχια του τὸ βιολί σου αἰτὸς καὶ θὰ τὸ πάῃ νὰράξῃ
στὰ Μέτσοβα, σὲς Διάκονες, κι ἀκόμα πιδὸ ψηλά.

9

Η ΝΙΟΤΗ ΜΟΥ

Ξέρω δυνὸ λίμνες ξωτικές, δυνὸ λίμνες ἀδερφάδες,
μὲ τοῦ χωριοῦ, μὲ τοῦ νεροῦ, μὲ τοῦ γλωροῦ τὰ
κάλχη,

γιὰ δειροπλέχτες ἔρωτες καὶ γιὰ τραγοῦδιστάδες
τὴ λίμνη τ' Ἀγγελόκαστρον, τοῦ Βραχωριοῦ τὴν ἄλλη.

Μὰ ὡ λιμνοθάλασσα γυμνὴ καὶ μὲ τὰ ξερονήσια
τᾶνανθα, τᾶλατόπηχτα καὶ τὰ φυκοστρωμένα,
μὲ τὰ νερά σου τᾶβαθα καὶ τᾶρμυρὰ περιόσια,
μὲ τὰ νερά σου, δάκρυα σταλασμένα,
τὴ νύκτη μου τὴν ἄχαρη τὴν ἔπνεξα σ' ἐσένα.

10

ΤΟ ΑΙΜΑ

Σπαράζετε, ἀγριόπαπιες καὶ μαῦρες φαλαγίδες,
σᾶς ξάνοιξε ὁ κνηγηγῆς καὶ χάρος ἔχει γίνει,
πεθαίνετε, νά καὶ οἱ στερνὲς τοῦ ἡλιοῦ μ' ἐσᾶς ἀχτίδες,
παίρνε κι ἀπὸ τὸ αἷμα σας τῆς δύσης τὸ ρουμπίνι.

Κ' ἐσεῖς, καὶ ποιοῦ κνηγηγῆ σᾶς χτύπησε καρτέρι,
πόθοι κι ἀγάπες, ὄνειρα κ' ἐλπίδες καὶ φροντίδες ;
Κόκκινο κι ὄπ' τὸ αἷμα σας τὸ πλαγιασμένο ἀστέρι.
Πεθαίνετε, ἀγριόπαπιες καὶ μαῦρες φαλαγίδες.

11

Η ΚΟΡΗ ΜΕ ΤΑ ΔΥΟ ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ

— Διπλὸ εἶναι τὸνομά σου ἐσέ, διπλοὺς γενεῖς καη-
μοῦς,

πότε Παγώνα ἀκούς
καὶ πότε κρᾶζεσαι Δανάη
κι αὐτὸ κ' ἐκεῖνο τὸνομα εἶναι ὁμορφιά σου πάει.
Σοῦ φέρνω σπάρτα ἀπ' τὸ βορρὸ,

κι ἀπ' τὴν Τονάρα ἐν' ἄγαλμα, νά σ' τὸ χαρίσω πῆρα.
Χωριατοπούλα, σῦρε μου τὸν καλαμπιακὸ
τραγοῦδα μου, ποιήτρι, σὲ, λεσβική σου λόρα. —
.. Μήτε τραγοῦδι σοῦ ἔμελλε, καὶ μήτε καὶ χορὸς.

Ἄ τᾶφος ὁ πικρὸς
κλείσθηκε ἀπάνου σου, ὦ παρθένυ
Σκαλίστε τὸ διπλόνομα σὲν πλάκα τῆς, δῖμένα!
Σπάρτα φυτεύτε ἀπ' τὸ βορρὸ

στὸν τάφο τῆς, καὶ βάλτε του μιά ταραγοῦδα εἰκόνα
ὡ διπλόνοματι, ἄγαλμα, λουλούδι, καὶ τὰ δυνὸ
νά εἶναι τοῦ ἔπνου σου ὄνειρα γλινκά, Δανάη, Παγώνα!

12

Η ΜΟΥΣΑ

Μοῦσα ! τὸ πρῶτο σου ἔερὸ φίλι σὸ μῆτωπό μου
ἄγγιξε καὶ τὴν ἔγνοια μου γιὰ τὴ χερσὴ πιδουόλα.
Τᾶρι τὸ παραθύρι τῆς καὶ τὸ παραθύρὸ μου,
χρόνια μας, νᾶτα, ἕνας καημὸς, μιά λάμψη, μιά
τρεμούλα.

Ἄ καρδιοχτύπια, δειλιὰ, ξεύχια... Μιά γιορτὴ
τὸ λακωτὸ ἀπὸ λουλούδα κι ἀπὸ σκοποὺς τὸ σπίτι,
Μοῦσα, κι ἀπάνου ἀπ' ἴδια ἄγνὰ δυνὸ δῶρα σου, δυνὸ
ἄττοι,
χαρὲς μου, ἐσὺ, προφήτη Οἰγκώ, κ' ἐσὺ, Βα-
λαωρίτη !

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΤΑ ΠΡΑΤΗΡΙΑ

ΤΗΣ ΑΛ·Γ·ΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Μετεφύθησαν εἰς τὴν ὁδὸν Σταδίου
43 ἐντὸς τοῦ Χρυσοῦ Οἴκου (Maison
Dorés) τοῦ μεγάλου Κατοπτροποιείου
τοῦ κ. Α. Η. Εὐαγγέλου, ἐναντι Στοᾶς
Ἀρδακείου.

ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΚΛΗΤΗΡ.— Πλέσας.
ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΕΙΣΠΡΑΚΤΩΡ.— Βαρνάβας.
ΓΙΑΝΝΗΣ, ἑπηρέτης - νοσοκόμος. — (Παραλεί-
φθηκε στὴν παράσταση).

Ἔνα σαλόνι ὑποδοχῆς ἔπνο περιμένουν οἱ ἄρ-
ρωστοὶ τοῦ γιατροῦ. Δεξιὰ πόρτα ποὺ ὀδηγεῖ στὴν
κλινικὴ—γραφεῖο τοῦ γιατροῦ. Στὸ βάθος ἐπίσης
πόρτα.

ΣΚΗΝΗ I.

ΓΙΑΤΡΟΣ (μόνος, περπατᾷ ἀνυπόμονος
μέσα στὸ δωμάτιο).

— Οὐφ ! (Περπατᾷ, ὄπισθεν ἀπὸ λίγο κλησιὰ
ζεῖ τὸ παράθυρο, τὸ ἀνοίγει καὶ κιττάζει ἔξω).

— Νά κάρ' ὁ διαβολός. (Στέκεται στὸ παρά-
θυρο καὶ ἀνυπομονῶντας παίζει μὲ τὰ δάχτυλά του
στὸ τζάμι. Ὑστερ' ἀπὸ λίγο χτυπᾷ τὸ κουδούνι τῆς
ἐξώπορτας. Ὁ Γιατρός ξεπεινιέται...)

— Ἄ ! (τρέχει ν' ἀνοίξῃ τὴν πόρτα. Ἀκούεται
ἀπὸ μέσα ὁ παρακάτω διάλογος).

ΣΚΗΝΗ II.

(ἄδεια)

ΓΙΑΤΡΟΣ.— Καλῶς τανε ! Ἐπὶ τέλους ! Κό
ντευχ νά σκωσω, ἀδελφέ.

ΝΙΚΟΣ.— Καλημέρα. Τί νά κάμω. Δὲν μπο-
ροῦσα νά πετάξω ἐπὶ τέλους. Μόλις πῆρα τὸ γραμ-
ματάκι σου, ἀμείως ἔτρεξα. Τί τρέχει ; (Μπαίνουν
στὴ σκηνή).

ΣΚΗΝΗ III.

ΓΙΑΤΡΟΣ, ΝΙΚΟΣ

ΓΙΑΤΡΟΣ.— Κάθησε, θὰ σοῦ πῶ.

(Ὁ Νίκος βγάξει τὸ καπέλλο του καὶ κάθεται).

ΝΙΚΟΣ.— Γιὰ λέγε, γιατί μ' ἀνησύχησες φο-
βερά. Τὸ γράμμα σου φαίνεται γράμμα ἀνθρώπου
ἀπελπισμένου. Τί θὰ πῇ αὐτό : « Ἐλα, Νίκο μου,
καὶ θὰ μὲ σώσῃς » ;...

ΓΙΑΤΡΟΣ.— Ἄχ ! καθ' ἑνὲς Νίκο, κουρασθῆκα
πειά, δὲν βαστώ, δὲν ἀντέχω. Εἶναι φοβερό. Ὅταν
σκέπτομαι ὅτι ἐργάζομαι σὰν τὸ σκυλί καὶ δὲν
μπορῶ νά τὰ βγάλω πέρα ! Ἐργάζομαι, ἐργάζομαι
καὶ πάλι βρισκομαι μέσα στὸ χάος καὶ φοβοῦμαι.
Κουράσθηκα, Νίκο, κουράσθηκα.

ΝΙΚΟΣ.— Μὰ τί τρέχει, ἀδελφέ ;

ΓΙΑΤΡΟΣ.— Κουράσθηκα, σοῦ λέω. Εἶναι τέ-
τοιες οἱ ὑποχρεώσεις μου, ποὺ πάντα εἶμαι βουτηγ-
μένος στὰ χρεὴ καὶ οὔτε μιὰς στιγμῆς ἡτύχια ἔχω.
Πάντα ἡ σπάθη τοῦ Δημοκλέους κοίμεται ἀπάνου
ἀπ' τὸ κεφάλι μου.

ΝΙΚΟΣ.— Μὰ τί τρέχει ἐπὶ τέλους, θὰ μοῦ
πῆς ;

ΓΙΑΤΡΟΣ.— Νά ! τί τρέχει !.. Πρὸ τεσσάρων
μηνῶν, καθὼς ξέρεις, ἔστειλα τοῦ Ἀνδρέα στὰς
Βρυξέλλας 1000 φρ. γιὰ νά πάρῃ τὸ διπλωμά του
κι ἔλθῃ ἐπὶ τέλους. Εἶπες ὅτι ὅλοι μας, ὅταν
σπουδαζοῦμε, κάνουμε τρέλλες, τίς ὑποφες καὶ ξε-
πληρώνουμε ὅταν τελειώσουμε καὶ πάρουμε τὸ δι-
πλωμά μας.

ΝΙΚΟΣ.— Αὐτὸ δά, ὅλος ὁ κόσμος τὸ ξέρει.

ΓΙΑΤΡΟΣ.— Ἄς εἶναι. Τοῦ ἔστειλα τὰ χρέη
ματὰ, ἀλλὰ γιὰ νά τὰ στεῖλω, νὰγκάσθηκα νά
δανεισθῶ μ' ἕναν τόκο ὑπέρογκο ἀπὸ τοκογλύφους.
Διότι δυστυχῶς ἐμεῖς οἱ γιατροί, ὡς καὶ ὅλοι οἱ
ἄλλοι ἐπιστήμονες καὶ ὑπαλλήλοι δὲν μπορούμε νά
δανεισθῶμε χρήματα ἀπὸ τὰς Τραπεζὰς, δὲν μᾶς
δίδουν. Δὲν ἔχουμε, βλέπεις, ἐμπορικὴ φέρεκα.
Τέλος, δὲν θέλω νά ἐπεκταθῶ σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα.
Δανείσθηκα λοιπὸν καὶ ὑπέγραψα γραμματίων 1250

Ο "ΝΟΥΜΑΣ", ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα Δρ. 5.—Γιὰ τὴν Ἐπαρχίαν Δρ. 7
Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸν Δρ. 10.

Γιὰ τὴν Ἐπαρχίαν δεχόμεσθε καὶ τριμηνεῖς (2 Δρ. τὴν τριμηνία) συνδρομῆς.

Κανένας δὲ γράφεται συνδρομητὴς ἢ δὲ στείλει μπροστὰ τὴν συνδρομὴν του.

10 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κισκία (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἐθν. Τράπεζα Ἑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιοδρομοῦ (Ἀκαδημία), Βουλὴ, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδηροδρόμου Ὁμόνοια), στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντικρὺ στὴ Βουλὴ).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, στὰ Πρακτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Καὶ ἔργα! — Οἱ συντεχνίαι στὴ Βουλὴ.
— Ἐφημερίδες καὶ Βουλὴ. — Τὸ «Σεράπιον».

ΓΡ. ΑΡΧΗ, καλὸς εἶναι καὶ οἱ φοβέρες μὲ λόγια. Μα οἱ συντεχνίαι δὲν πρέπει νὰ σταματῶσιν οὐδὲν, στὰ λόγια. Ἄν δῶν πῶς τὸ «ὑπόμνημα» τους δὲ λογαριάζτηκε καθόλου, ἂν δῶν πῶς ἡ Κυβέρνησις, καὶ ὕστερ' ἀπὸ τὸ τρίξιμο τῶν δοντιῶν του ἑακολευθεῖ νὰ φορτώσῃ φόρους στὴ ράχη τοῦ λαοῦ—τότε οἱ συντεχνίαι πρέπει νὰ στείλουν δευτέρο ὑπόμνημα, ὅχι πιά «γραπτὸ» τοῦτον τὴν φορὰ, μὰ ὑπόμνημα μὲ φωνὴν καὶ μὲ γραφίαν. Γιατὶ στὸν τόπον μας μόνον αὐτὰ τὰ ὑπόμνηματα λογαριάζονται καὶ μόνον αὐτὰ γίνονται ἐπιβλαβερά.

Ἐχουν τὸ κουράγιον οἱ συντεχνίαι νὰ στείλουν καὶ τὸ δεύτερον ὑπόμνημα. Τότε καλὰ σταλμένο καὶ τὸ πρῶτον. Ἀλλ' ὁμοίως, εἴταν ὁλοουδιόλου περιττὸ νὰ ἐξοδέσων τὸ χαρτὶ καὶ τὸ μελάνι τους καὶ νὰ θορυβῶσιν καὶ νὰ μᾶς κάμουν νὰ ἐλπίσουμε κάπιο ζήτημα τοῦ λαοῦ.

Αὐτὴ ἡ ταχτικὴ τοῦ «εἶπα καὶ ἐλάλησα, ἁμαρτῖαν οὐκ ἔχω» καιρὸς νὰ λαομνηθεῖ πιά ἀπὸ τοὺς δικούς μας. Τὸ νὰ λέμε τὸ καλὸ, δὲ σημαίνει τίποτα. εἶναι εὐκόλῃ δουλιὰ καὶ καμιά ὠφέλεια δὲ φέρνει· ἂν τὸ ἐνεργοῦμε τὸ καλὸ, εἶναι τὸ πᾶν.

ΜΕ τὸ ὑπόμνημά τους οἱ συντεχνίαι μᾶς γεννήσανε καὶ τοῦτον τὴν σκέψιν. Ὁλίγη δύσκολο (γιατὶ ἀδύνατο δὲν εἶναι) νὰ στείλουν οἱ συντεχνίαι μας στὴ μελλομένη ἐκλογὴ ἕνα βουλευτὴ δικόν τους. Ὅχι πολιτικὸν μὰ ἀπὸ τὰ σπλάγνα τους βγαλμένο, μέσα στὴ Βουλὴ; Κι ἂν τις συντεχνίαι τῆς Ἀθήνας, τὴς ἀκολουθήσουν οἱ συντεχνίαι τῆς Πάτρας, τοῦ Βόλου, τῆς Κέρκυρας καὶ τῶν ἄλλων, τῶν ὁπωσδήποτε μεγάλων ἐκλογικῶν περιφερειῶν,—ποῦ ὅλες, ἂν δουλέψουν εὐλαχρῶν καὶ ἀδερφικῶν, μποροῦν νὰ στείλουν ἢ καθενὴ τὸ βουλευτὴ τῆς—δὲ θὰ γίνῃ σιγὰ σιγὰ ἔτσι ἕνα καθαρὸ λαϊκὸν κόμμα μέσα στὴ Βουλὴ ποῦ νὰ διαφανεύει τὰ συμφέροντα τοῦ λαοῦ καὶ νὰ βάζει χαλινάρι στ' ἄλλα, τὰ ρουσετολόγια κόμματα.

Ὅλοι ζητᾶμε μιὰ εἰρηνικὴ ἐπανάστασιν, γιὰ μοναδικὸν γιαντρετὸ τῆς σωτηρίας μας. Μὰ πῶς; ἀλλ' ὅπως θὰ τελεσφορήσῃ ἡ εἰρηνικὴ αὕτη ἐπανάστασις, παρὰ μὲ τὸν τρόπο ποῦ δείχνουμε;

ΕΛΠΙΖΟΥΜΕ ὕστερ' ἀπὸ τὴν γιορτὴν νᾶχουν πιά φιλικῶς δημοσιογράφοι καὶ Βουλὴ καὶ ἔτσι νὰ ἐκνευρῶσιν οἱ φημερίδες μας νὰ δημοσιεύουν τὰ πρακτικὰ τῆς βουλευτικῆς ἀπραξίας καὶ νὰ βλέπουμε καὶ μεις οἱ ραγιάδες μὲ ποῦ τρόπο καθουρνιζοῦν τὸν ἀέρα τους οἱ ἀφεντάδες μας.

Γιατὶ τί τὰ θέλει; Τὴν λίγην μέρην ποῦ βγήκανε οἱ φημερίδες μας δίχως πρακτικὰ τῆς Βουλῆς, κάπιο πλάκωμα βερὺ νιώθαμε πᾶνον στὴν ψυχὴν μας. Νᾶχῃ ἡ Τουρκικὴ Βουλὴ καὶ μεις νὰ μὴν ἔχουμε! Ἄν μποροῦσε νὰ μᾶς βρεῖ μεγαλύτερον κακὸν ἀπὸ τοῦτο!

Καὶ τὸ «Δελτίον» τῆς Ἐπ. τῶν συζητήσεων τῆς Βουλῆς ποῦ θάγαλε ἡ Κυβέρνησις καὶ τὸ μοίραζε χάρισμα, οὔτε γιὰ μᾶς μποροῦσε νὰ μᾶς χρησιμεύει. Γιατὶ μέσα τὸ ἀβρότατον τοῦτο «Δελτίον» τόσο εὐγενικῶς καὶ τόσο γνωστικῶς καὶ τόσο πατριωτικῶς φαινόταν οὕτως πῶς μιλοῦσαν ὅλ' οἱ ἔθνικοί μας πατέρες, ποῦ ἀπορούσε καὶ ἔλεγε:

— Μὰ Ρωμαϊκὴ Βουλὴ εἶναι αὕτη ἡ Ἑγγλέζικη; Γιατὶ, χωρὶς νὰν τὰ ξερομασοῦμε, μόνον οἱ φημερίδες μας τὰ καταφέρνουν νὰ μᾶς δύνουν τὴν ἀληθινὴν ζουγραφίαν τῆς Ρωμαϊκῆς Βουλῆς, τῆς Βουλῆς μας.

ΤΟ ΠΡΩΤΟ φιλολογικὸν περιοδικὸν μας, γραμμένο (ἔξω ἀπὸ λιγοστὰς του σελίδας γιὰ τὴν ὥραν) σὲ καθάρην δημοτικὴν, μᾶς ἔρθε τοῦτες τὴς μέρας γιὰ μὴνα μᾶς πρωτογενεῖας ἀπ' τὴν Ἀλεξάνδρεια. Ὁ τίτλος του «Σεράπιον», τὸ τύπωμά του χαρὰ θεοῦ καὶ τὰ περιεχόμενά του, πρωτότυπα καὶ μεταφρασμένα, ὅλα πέρα πέρα διλεχτά. Τέτιο περιοδικὸν δὲν τὸ χάρηκε ὡς τὴν ὥραν, ἡ πόλις μας, ἡ ἔστια δὲ τῶν φῶτων, καὶ νὰ, ποῦ ἡ Ἀλεξάνδρεια ἔρχεται νὰ μᾶς βάλῃ τὰ γυαλιὰ. Ἐκδότες του εἶναι παλαιοὶ καὶ ἀγνημένοι συνεργάται τοῦ «Νουμά», παιδιὰ φωτισμένα καὶ ἀληθινὰ προοδευτικὰ, ποῦ ἀποτραβηχτήκανε ἀπὸ τὴν «Νεα Ζωὴ» τῆς Ἀλεξάνδρειας, γιατί κεί μέσα οἱ δασκάλοι ἀκόμα σαλεύουν τὴν οὐρίτταν τους.

«Παραντιθήκαμε, μᾶς γράφουν, ἀπὸ τὴν σύνταξή τῆς

καὶ γι' ἀπάντησιν τοῦ; στείλαμε τὸ «Σεράπιον», γιὰ νὰν τοὺς δείξουμε πῶς ἐργάζονται ἐκεῖνοι ποῦ θέλουν νὰ ἐξυπηρετήσουν ἀληθινὰ τὰ γράμματα καὶ τὴν Τέχνην.

Βγαίνει μιὰ φορὰ τὸ μῆνα. ἡ συνδρομὴ του εἶναι ἐλάχιστη γιὰ τὸ ἐξωτερικὸν (6 φρ. χρ. τὴν χρονιά. Πανώγραμμικ: Revue «Serapion»—Alexandrie Egypte) καὶ ἔχουμε χρέος ὅλοι οἱ ἐργάται τῆς Ἑλλάδος νὰν τὰ ὑποστηρίξουμε γερὰ τὰ γροσὰ οὐτὰ παιδιὰ.

Νά, καὶ τὰ περιεχόμενα τοῦ Ἀ' φυλλάδιου: Πέτρου Μάγνη, Σεράπιον (ποίημα), Ν. Νικολαΐδη, Ἰστορία μιᾶς ἀγάπης (δῆγμα), Μ. Maeterlingk Ὁ θάνατος τοῦ Τινταγκίλ (δῆγμα), Τζακ Σακρακηνῶ Ἦδὺς τραγουδοῦσε ἕνα φάντασμα (ποίημα), Κ. Τσαγκαράδης, Ὁ κρυμμένος ἐρωτᾶς (δῆγμα), Remy de Gourmont Τέχνη καὶ Τρέλλα (μελέτη), Πιόλου Ζῆγρος, Ἡ εὐτυχία τῆς μάννας (δῆγμα), Ruskin καὶ Leopardi Σιδερέες Χρ. Ζακοῦ Στὸν ἰστικὸν τῆς οὐκίας (κριτικὴ), Ἐγὼ καὶ μιὰ φωτοτυπία μπροστὰ μπροστὰ, τὴν «Καινούρια μπόλι», σπουδὴ τοῦ ζωγράφου Ν. Κ. Νικολαΐδη.

ΤΟ ΑΣΤΡΙ ΤΩΝ ΜΑΓΩΝ

Πῆλο ἀστρὶ, σὺν ἔργων τ' ἀπόσκια κάθῃ βράδυ,
Μυριάχιδο ἐπερίλουε τὴν κοιμισμένην Γῆν,
Καὶ σὴν πορείαν τοῦ ἠμῶντοισιν κάποιον κρυφὴν παλάτιαν
Πῶς ποδαλὰ καὶ ἀπ' τὴν μορφήν Μαγιάτικης Ἀδύτης.

Τῶν Πυραμίδων οἱ ἀνεργοὶ τεχνίταις τὸ εἶδαν πρῶτον
Καὶ τὸ κρυφοκαμάρωσαν ἐνὸς Ναοῦ οἱ ἐργάται,
Ἐμπνέονταν σὺν τὸ κοίταζαν ἐκείνοι ποῦ ἠραδιάσαν
τὰ Παραμύθια τὰ παλιὰ καὶ τὴς Μαχαβαράτες.

Στὰ χροῖα τῆς Παλληκαρίας, σὺν πῶς ταμπάλαια χροῖα
Ἄργα καὶ ἀνάριον ἐπρόβαινε σὸ θύλο τ' Ὀυρανοῦ
Κ' ἔσταζε φῶς ἀθάνατον, καὶ εἶνε φῶς λαχκόσμιον
Στὰ μάτια τὰ θεοσκοπέτινα ἐνὸς Τυφλοῦ τραγοῦ.

Στὴ νύχτῃ τὴν ἀπέραντην ποῦ τελειωμὸν δὲν εἶχε,
Στὸ κάθε πρῶτον ἐχόμισε κάπια μορφήν καὶ χροῖον
Λαμπύριζε ἀβασίλευτον καὶ ὁ Προμηθεὺς—ὁ κόσμος—
Ἄπὸ τὸν ἄγριον βράχον τοῦ τὸ μῆλετι, βλέπει ἀκόμα.

Στὴ λήμψιν τοῦ ἀντιφῆγγιζαν τοῦ Μαγαθῶνα οἱ κάμποι,
Καὶ τὰ νερὰ ἐφωσφορίζαν τοῦ Αἰγαίου τὰ γαλανὰ...
Οἱ ἀχτίδες του ἐκνευρῶντοισιν ἠπάνω σὸ κοντάρι,
Ποῦ στὴν Ἀκρόπολιν γηρὰ κρατοῖσε ἡ Ἀθῆνα.

Στῶν Παναθήναιων ἔλαμπε τὴς ἑακοτουτῆς γιορτάδες,
Κι ὁ Ἄθμιος ὁ δικαιοκρίτης τὸ εἶδόμεν ἀπὸ τὴν Πύκκα...
Κι εἶνε πάντα καὶ εἶνε τὸ ἀστρὶ τὸ μαγευμένον
Στὸν τραγικὸν τὴν δύναμιν σὸν λυγρὸν τὴν γλῶσσαν.

Ὁ Πλάτωνας τὸ κοίταζε συχνὰ τὸ ἀστρὶ τῶν Μάγων
Κ' ἐκρυφοφώταγε γι' αὐτὸ τὸ θεῖον τοῦ λογοσμοῦ...

ΣΚΗΝΗ IV.

(Νίκος μόνος).

— Τὶ ἔκαμει, Κώστα;
ΚΩΣΤΑΣ.—Τίποτε. (Σιγὰ σιγὰ ἐρχοῦνται μέσα κουβεντιάζοντας).

ΣΚΗΝΗ V.

ΓΙΑΤΡΟΣ, ΚΩΣΤΑΣ, ΝΙΚΟΣ.

ΚΩΣΤΑΣ.—Ὅπου καὶ ἂν πῆγα, ἀποτυχεῖ.—
Καλημέρα, Νίκο.

ΝΙΚΟΣ.—Καλημέρα, Κώστα.

ΓΙΑΤΡΟΣ.—Καὶ τώρα;

ΚΩΣΤΑΣ.—Ἐέρω ἐγώ;

ΓΙΑΤΡΟΣ.—Μὴ δὲ σκέπτεσαι, παιδί μου, ὅτι θᾶλλῃ σήμερον ὁ δικαστικὸς κλητὴρ καὶ θὰ σηκώσῃ τὰ ἐπιπλα... μοῦ τὸ ἐδήλωσε παστρικά. Πῆγχε ἡμέρα καὶ τὸν δευτεροῦτον καὶ μοῦ εἶπε: «Τὶ νὰ σᾶς κάμω; Δὲν μπορῶ νὰ περιμένω πια. Τὶ θὰ πῆ αὐτό! Δὲν εἶναι κτᾶσταταις αὕτη! Πρέπει νὰ τελειώσωμε. Ἄναβολὴ σ' ἀναβολὴ. Ὅπως ἔχεις ἐσὺ τὰς ὑποχρεώσεις σου, ἔχω καὶ ἐγὼ τὰς ἰδικὰς μου, καὶ ἂν ἐγὼ δὲν εἰσπράξω ἐκεῖνα ποῦ μοῦ ὀφείλουν, θὰ μὲν

δρ. γιὰ τρεῖς μῆνες, Πάντα ἔλπιζα κατ' αὐτὸ τὸ διάστημα νὰ τὸ ἐξοφλήσω ἢ τοῦλάχιστον νὰ πληρώσω μέρος καὶ ν' ἀνανώσω τὸ γραμματίον.

ΝΙΚΟΣ.—Φυσικὰ! Αὐτὸ εἶταν εὐκόλον, ἀφοῦ οἱ δουλειές σου πᾶνε καλά.

ΓΙΑΤΡΟΣ.—Ἔτσι φαίνεται καὶ ἔτσι εἶναι. Οἱ δουλειές μου πᾶνε καλὰ, αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια, ἀλλὰ καὶ οἱ ὑποχρεώσεις μου εἶναι μεγάλες. Ὁ ἕνας στὰς Βρυξέλλας, ὁ ἄλλος στὴ Γερμανία, ἡ οἰκογένεια ἐδῶ. Πάντως ὅμως λογαριάζω, ὅτι θὰ τὰ καταφέρω, ἀλλὰ, βλέπεις, μοῦ ἔτυχε κακορριζικὰ. Ἀρρώστησε ἡ Λιλὴ καὶ μὴν τὰ ρωτᾶ; πια μὲ τὰ ἐξοδα. Στὸ τέλος ἀναγκάσθηκα καὶ τοὺς ἐστειλὰ ὅλους στὴν ἐξοχὴ, καὶ ἔτσι δὲν μπόρεσα νὰ φανῶ συνεπῆς στὰς ὑποχρεώσεις μου.

ΝΙΚΟΣ.—Ἀλήθεια! Πῶς εἶναι ἡ Λιλὴ;

ΓΙΑΤΡΟΣ.—Καλλίτερα, πολὺ καλλίτερα καὶ πρέπει νὰ μείνῃ ὅλο τὸ καλοκαίρι ἐκεῖ... Ἄς εἶναι. Γιὰ τὰ παλιὰ τὰ χρέη οὔτε σκέπτομαι ἐν, διότι αὐτὸς ποῦ τοῦ τὰ χρωστῶ, μολονότι παίρνει τόκου; ὑπέρογκους, εἶναι κατὰ βᾶθος κλόος καὶ μὲ περιμένει στὰς λήξεις. Φυσικὰ πάντα πληρώνεται. Αὐτὸς ὅμως ὁ τωρινὸς τῶν 1250 δρ. εἶναι φοβερός. Νομίζεις, ὅτι ἔχει ἕνα μῖσον ἐναντίον μου. Στὴ

λήξιν, δηλαδὴ πρὸ δεκαπεντε εἴκοσι ἡμερῶν, πῆρε ἀπόφασιν ἐναντίον μου καὶ μάλιστα ἀπόγραφον ἐκτελεστόν, καὶ δὲν ἐνοεῖ ν' ἀκούσῃ τίποτε. Θέλει νὰ μοῦ κατασχῇ, λέγει, τὰ ἐπιπλα γιὰ νὰ μὲ ρεζιλέψῃ, γιατί, βλέπεις, ἕνας γιατρός ὀφείλει νὰ εἶναι συνεπῆς στὰς ὑποχρεώσεις του.

ΝΙΚΟΣ.—Βέβαια, καλὸς εἶναι αὐτὸς εἰ θεωρίεις, ἀλλὰ δυστυχῶς στὰ χροῖα ποῦ ζοῦμε, δὲν εἶναι εὐκόλον πρᾶγμα.

ΓΙΑΤΡΟΣ.—Ἄκουσε, Νίκο! Μπορεῖς νὰ μοῦ δανείσῃς 500 δρ.

ΝΙΚΟΣ.—Τὶ νὰ σοῦ πῶ, γιατρέ, ξέρεις ὅτι ἂν εἶχα, οὔτε θὰ περίμενα νὰ μοῦ τις ζητήσεις, ἀλλὰ θὰ κῦτταζα νὰ ξεπληρώσω καὶ τί: 1250.

ΓΙΑΤΡΟΣ.—Τὶ νὰ κάμω, Θεὸ μου! Καὶ ποῦ τοῦ ὑπεσχίθηκα, ὅτι ὀρισμένως σήμερον θὰ τὴν πληρώσω. Σὲ λίγο θέρθη, καὶ ἂν δὲν πληρωθῇ θὰ σηκώσῃ τὰ ἐπιπλα. Γιὰ φαντάσου! Μ' ἔρχεται νὰ τρελλαθῶ. (Χτυπᾷ τὸ κουδοῦνι τῆς ἐξώπορτας). Ἄ!... (Τρέχει καὶ ἀνοίγει. Ἀπὸ μέσα ἀκούεται ὁ παρανάτω διάλογος).

Μέσ' τὴν Ἀσία τὴ βάθρα φωτοῦσε τὸ δρόμο
Ποῦ θὰ περνοῦσε ὁ Νικητὴς μὴ τὸν Πολιτικόν.

Πνέμα ὑπερκόσμιον—ὁ ἄμορφη τραγὴ καὶ παναιώνια,
Ποῦ τῶν Ἀρχαίων ὁ θησαυρὸς κρατεῖ καὶ πάντα κρῖνει...
Κ' ἐμώθησεν ἀνίκητο καὶ ἀπάνταχο σὴν Πλάση
'Αλ' τῆς Βηθλεεμ τὸ φτωχικὸ καὶ ἐρημικὸ καλέβει...

Πνέμα ὑπερκόσμιον, ἀθάνατο τῶν Μάρων δορυφόρε,
Ποῦ φεγγαρίου ἐφώτισες τὸ αἰὸν τῶν Βασιλείων
Ποῦ ὁ κόσμος ἐπροσκύνησεν... ὦ! πότε, πότε, ἀστὲρ μου,
Πότε καὶ πάλαι θύ φανῆς καὶ θύ σὲ ἰδοῦμε γῆμιον;

ΣΙΔΕΡΗΣ ΑΠΕΡΑΘΙΤΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΞΩ ΚΟΣΜΟ

Ἡ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ Ἡ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ὁ Βάγνερ, ἐξόριστος ἀπὸ τὴν πατρίδα του στὰ 1848—εἶχε ἀναγκασθῆ εἰς κινήματα ἐπαναστασιακά—ἦρθε ἄσυχο στὸ σπίτι ἐνὸς πλούσιου ἔμπορου τῆς Ζυρίχης, γερμανοῦ καὶ ἐκείνου. Ἐκεῖ καθῆσε καμιά δεκαετία χρόνια, καὶ ἐκεῖ ἐγραψέ τὸ «Χρυσάφι τοῦ Ρήου», τὴ «Βαλκυρία» καὶ μέρος τοῦ «Σιγοφιδ». Μὰ ἐκεῖ τοῦ εἶχε ἡ μάτρα του γραμμικὴ νύκλιση καὶ τὴ γυναῖκα τοῦ φίλου τοῦ τότε φιλοζενούσε. Γι' αὐτὸ ἀναγκάστηκε, ὕστερ' ἀπὸ δέκα χρόνις, νὰ τὸ ἀφήσῃ τὸ ἄσυλό του, καὶ νὰ φύγῃ, ἀπὸ φόβο μήπως ὁ ἐρωτᾶς τὸν κάμῃ καὶ παραστρατήσῃ· ἔχουσε δημοσιευτῆ τὰ γραμμικὰ πού ἐγραφε ὁ Βάγνερ στὴν ἀγαπημένη του. Ματίλδη Βέσεντον τὸνομά της. Γράμματα γιορτάτα πάθος καὶ λιρισμό. Τώρα τελευταίη εἶδαν τὸ φῶς καὶ τὰ γράμματα τοῦ Βάγνερ πρὸς τὸν ἄντρα τῆς Ματίλδης. Γραμμικὰ ἀπὸ τὴ Λόντρα πού εἶχε ταξιδίψῃ ὁ Βάγνερ κατὰ τὰ 1856. Μέσα σ' αὐτὰ παρασταίνει τὴν ἀηδία πού τοῦ προζενούσε τὸ ἐπάγγελμα του εἶτανε διευθυντὴς μιᾶς ὀρχήστρας· ἐπειτα τὴν ἀηδία πού τοῦ γεννοῦσαν οἱ μέτριοι γύρω του μικροτεχνίτες, καὶ ὁ κόσμος ὁλόγυρ' αὐτοῦ ὁ ζιππασμένος καὶ ὁ ονοβιστῆς, πού θεωροῦσε πατριωτικὸ χρέος νὰ μὴ γυρεύῃ ἀπὸ τὴ μουσικὴ καὶ νὰ μὴ χειροκροτῇ τιποτέ ἄλλο ἀπὸ δρατόρια. Ὁ Βάγνερ ἔκανε τότε περιοδεῖες καὶ εἶδαν κονσέρτα· τὰ ταξίδια τούτ' αὐτὰ εἶχε βαρεθῆ. Μὰ ἡ πρώτη του γυναῖκα δὲν ἤθελε νὰ τᾶρίσῃ τὰ κονσέρτα του. Ἐπρεπε σῶναι καὶ καλὰ νὰ κερδίξῃ χρήματα ὁ ἄντρας της. Αὐτὸς

εἶταν ὁ προσρισμός του. Γιὰ τὰ μεγάλα σχέδια τοῦ ἄντρα της δὲν τὴν ἔμελε τὴν πρώτη γυναῖκα τοῦ Βάγνερ. Ὅμως τὸ ὄνειρό τοῦ Βάγνερ εἶτανε νὰ εἶναι κανένα γενναῖο πρίγγιπα γιὰ νὰ τοῦ πᾶχῃ ματοποιήσῃ τὰ μεγάλα του ὄνειρα. Ὁ ἄντρας τῆς Ματίλδης φιλότιμα εἶχε προσφερθῆ νὰ βοηθήσῃ τὸ μεγάλο τεχνίτη. Μὰ τὴ δόξα μιᾶς τέτοιου βράθειας εἶτανε γρηφτὸ νὰ τὴ χαρῆ ὁ Λουδοβίκος Β' τῆς Βαυκρίας, ὁ μουσικὸς καὶ ὄρατος βασιλεὺς, σὺν ἑναὶ ρήγας παρχμυθίου.

Ἡ βασιανισμένη καὶ τρικυμισμένη ζωὴ τοῦ ποιητῆ τῆς «Λυτρωμένης Ἱερουσαλήμ» ἔδωκεν ἀρκετὴν ὕλη στὴ λογιτεχνία. Ὁ Τάσσο, τὸ ἀκουσμένο ὄραμα τοῦ Γκαίτε, ἔργο κατωμένο, καθὼς λένε, ὄχι γιὰ τὸ θέατρο, ἀλλὰ γιὰ τὸ διαβασμὰ (φάνεται πὺς κάποια δραματικὰ ἀριστουργήματα δαίμονοι τούτ' ὁ πολὺ περίεργον γνώρισμα, νὰ εἶναι πρότυπα δραματικὰ καὶ μὰ νὰ μὴν τῆς κάνον τῆς σκηνῆς!—κάτι τι ἀνόητον, κατὰ τὴν ταπεινὴ μου γνώμη· ἀλλ' ἔσ' εἶναι.) Ὁ Τάσσο λοιπὸν τοῦ Γκαίτε εἶναι τὸ ἔργο πού ἔδωκε διαλεχτὴν δραματικὴ μορφή στὰ ποιήματα τοῦ δυστυχισμένου ποιητῆ· ἂν καὶ καλλὰ καλλὰ πίσω ἀπὸ τὸν Τάσσο βρίσκεται ὁ ἴδιος ὁ Γκαίτε, μὲ τὰ δικὰ του παθη. Τώρα ἕνας ἄλλος νέος ποιητῆς, γάλλος, ὁ Παῦλος Souehon ἔβαλε σ' ἕνα ἔργο του δραματικὸ ὄραμα βιογραφικὸν καθὼς τὸ εἶπε ὁ ποιητῆς καὶ δραματοκρίτης Regnier—τὴ ζωὴ καὶ τὰ ἀτυχήματα τοῦ Τάσσο. Ὁ Τάσσο τοῦ Souehon, πεντάπραχτος καὶ μὲ στίχους, παραστάθηκε σ' ἕνα νέο θέατρο τοῦ Παρισιῦ, πού ὀνομάζεται «Ἡ τραγικὴ ἀνγέννηση». Ὁ ἥρωας πεθαίνει ἴσα ἴσα τὴ στιγμή πού ἐρχονται νὰ τοῦ ἀναγγείλουν πὺς ἀποφασίστηκε νὰ τόνε διαλαλήσουνε καὶ νὰ τόνε στεφανώσουνε, τρισδοξαμένο ποιητῆ στὸ Κεπιτώλιο, σὺν τὸν Περσέην. Τί χαμένος κόπος καὶ ἡ δόξα!

Ὁ ἀκουσμένος δραματικὸς ποιητῆς Χάουπτμαν, μὰ ἡ ποιητῆς τῆς «Βουλαγμένης Καμπάνας» καὶ τῶν «Ἀνυφαντάδων» στέκεται μὲ τὸ ἕνα του πόδι στὸν πῖο αἰθέριον συμβολισμό καὶ μὲ τὸ ἄλλο του πόδι στὸν πῖο τρυχὺ πραγματισμό. Τὰ συμβολικὰ του ἔργα δὲν πιτυχαίνουνε στὰ γερμανικὰ θέατρα. Τόσο πολὺ πού οἱ φίλοι του ἀρχίσανε νὰ ἀνυσχοῦν καὶ νὰ παρακαλοῦνε νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς

νὰ γυρίσῃ ὁ Χάουπτμαν ἀπὸ τὰ σύγγραφα καὶ νὰ ξανασκάρῳ ἔργα σὺν τοῦς «Ἀνυφαντάδων» καὶ σὺν τὸν «Ἀμκζά Ἐνταλ». γιὰτὶ διψᾶνε, φαίνεται, γιὰ χειροκροτήματα. Παλὸ περὶ οἱ φίλοι τοῦ Χάουπτμαν.

K**

ΣΤΗ ΓΙΟΡΤΗ ΤΟΥ

Τῶς ρημάζει τὸ περιβόλι.

Συμμένη καθὼς εἶταν, κιατώντ' τὴν ποδιά της στὰ χεῖρα, δλο καὶ μὰ με τὰ πῖο ὁμορφότερα ἀγριολούλουδα, πού σκίρτα ἔδω καὶ ἐκεῖ, στολίζαν τόσο ἄμορφα τῆς γῆς τ' ἀνοιχτοπράσινο χορτάριον ταπέτο.

Νισαφι στὴ δουλειὰ της δὲν ἔλαμε.

Τὸ μικροκατωμένο προσωπίκι της, πού τὸ περικυκλοῦσαν δαχτυλιωτὰ καὶ μισοξέπλεγα χρυσόμαλλα, λὲς ἀπὸ ντροπὴ λὲς ἀπὸ ζήλειον, ἀπόφευγε νὰ βλέπῃ τὸ γελαστό καὶ γαλήνιον πρόσωπο τοῦ γαλαζένιου θλωτοῦ.

Ὅλο μπροστὰ της κοίταζε· καὶ καθὲ φορά πού τὸ μενεξεδίνιον χέρι της ἀντικρινότανε μὲ λουλούδι, ἔφινε, ἔτσι, χωρὶς νὰ θελῃ, ἕνα κρόσιον ἀναστὲ ναγμα, νὰ φτερουγίσῃ ἀπὸ τ' ἀκάλητον ζωγραφιστό της στοματάκι.

Κάτι ψιθύρισε, ὅταν πέρα στὴν ἄκρη, κοντὰ στ' ὄρανι, ἐκεῖ δὰ πλάγια στὸ τρεχούμενον αὐλάκι, καὶ κάτω ἀπὸ τὸν ἥσκιο φουντουκιάς, λύγισε τὰ γόνατά της καὶ ἐκάθησε

Ἐἶταν κτακουρασμένη.

Ὅχι καὶ τόσο ἀπὸ τὸ σκύψιμο· αὐτὸ δὲν τὸ λογάριζε γιὰ τίποτα· κατὶ μαρᾶζι στὴν καρδιά της θὰ ἐφώλαζε· καὶ αὐτὸ τὴν πείραζε.

Ἀνύγει τὴν ποδιά της, ἀνκατώνει τὰ μυροδάτα της λουλούδια καὶ ἀρχίζει μ' αὐτὰ νὰ πλέησῃ στεφάνι.

Μονολογοῦσε καὶ ἀπ' ἑκάστοτε.

Τί ἄμορφα πού τᾶπλεκε! Ἐἶταν συνηθισμένη καὶ ἀπὸ ἄλλοτες. Εἶταν τεχνίτρα φήνα.

Ματιὲς ὁλόγυρ' αὐτῆς δὲν ἔριχνε.

Πάνω σ' αὐτὸ ὀλάκερη παραδόθηκε μ' ἀγάπη καὶ ἀφοσίωτη.

Χαρὰ στὸ τιμημένο κεφάλι πού θὰ τὸ φοροῦσε. Μ' ὄλο τὸ δικίον του περήφανον νὰ ὑφώνεται, γιὰτὶ δὲν εἶν' ἀγάπη αὐτὴ τῆς νιᾶς, εἶναι λατρεία!

κατάσχουν ἐμένα τὰ πράγματα μου καὶ μὰ τὸ Θεό, εἶπε, προτιμῶ νὰ πουλήσω τὰ δικὰ σου πράγματα, παρὰ νὰ μοῦ πουλήσουν τὰ δικὰ μου. Ὁ καθεὶς γιὰ τὸν ἑαυτὸ του καὶ ὁ Θεὸς γιὰ ὄλους...

Τί νὰ κάμω, βρε παιδιά, τί νὰ κάμω; ΝΙΚΟΣ.—Καλὰ ντέ, δὲν γλῆθηκε ὁ κόσμος, μὴν κἀνης ἔτσι! Νά, ἐγὼ θὰ μένω ἔδω καὶ θὰ προσπαθῆσω νὰ διορθώσω τὰ πράγματα, ὅταν ἔλθῃ ὁ δικαστικὸς κλητῆρ.

ΓΙΑΤΡΟΣ. Καλὰ πού τὸ συλλογίσθηκες. Στάσου νὰ ἰδῆς. Γιὰ δὲς ὅμως κακοτυχία. Τοῦ εἶχα ὄρσει τὴ σημερινὴ μέρα γιὰ νὰ τὸν πληρώσω, διότι σήμερα θὰ εἶχα χρήματα, καὶ θὰ τοῦδίδα τὰ μισα, ἀλλὰ, βλέπεις, καὶ ἔδω ἀκίμη μὲ κυνηγᾷ ἡ τύχη. Πρὸ πέντε ἡμερῶν ἦρθε ἕνας ἔρωστος ξένος, ὁ ὁποῖος ἔχει ἕνα σάρακιμ ἔδω στὸ λαϊκὸ καὶ ἐπρόκειτο νὰ τοῦ κάμω ἐγγύηση προχθὲς, ἀλλὰ κατὶ τοῦ συνέθηκε καὶ ἀνεβλήθη γιὰ σήμερα. Σκέφθηκα πρὸς στιγμήν νὰ τοῦ ζητήσω μερικὰ χρήματα, ἀλλὰ δὲν πῆγαινε βρ' ἀδελφε. Θὰ μ' ἐπείρανε γιὰ λοποδύτη. Ἄν λοιπὸν ἡ ἐγγύηση γινότανε προχθὲς, χθὲς θὰ πληρωόμουν καὶ σήμερα θὰ ἔζω φλοῖσα Ἄλλὰ ἀναποδᾶ καὶ ἔδω Ὅστε σὲ παρακαλῶ, ἀμα ἔλθῃ ὁ κλητῆρ κατάφερε τον ν' ἀνα-

βάλλῃ τὴν κατάσχεση γιὰ δύο τρεῖς μέρες.

ΝΙΚΟΣ.—Ἔνοια σου, ἔνοια σου, ἐμεῖς μὴ τὸν Κώστα τὰ καταφέρουμε, καὶ εἰ ἀνάγκη διδουμε καὶ κανένα ταλλῆρο στὸ χέρι τοῦ δικαστικοῦ κλητῆρος καὶ τελεῶνε ἡ ὑπόθεσις. Γι' οὗτ' ὀβ' ἀδελφε σκοτιζόσουνα;

ΚΩΣΤΑΣ.—Σὺν τρελλὸς κάμεις Τί διαβόλο, δὲν γλῆθηκε ὁ κόσμος. Τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς μὰ κλωσὰ καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα.

ΓΙΑΤΡΟΣ.—Εἶσαι παιδί ἀκόμη ὡς τόσο, παιδί. Ἐβόλα, βλέπω, τίς δίνεις τίς κλωσιές.

ΚΩΣΤΑΣ.—Ἄμ' τί θὰ ντραπῶ, νυμίζεις; Ἄς ὄρσει ὁ κύριος καὶ θὰ ἰδῆς.

ΓΙΑΤΡΟΣ.—Ἐλα ἀφῆσ' τα αὐτὰ τώρα. Ἄ!.. Ἐστειλα καὶ τὸν Γιάννη μ' ἕνα γράμμα σ' αὐτὸν Μανώλη, ἵσως ἐκεῖνος τοῦ δώσῃ χρήματα. Ἄλλὰ γιὰ ν' ἀργῆ ἔτσι ὁ Γιάννης, κακὸν σημεῖον.

ΚΩΣΤΑΣ.—Γιατί κακὸν, ἀπεναντίας, ἐγὼ νομίζω ὅτι αὐτὸ ἀκριβὲς εἶναι καλὸν σημεῖον.

ΓΙΑΤΡΟΣ.—Ἐλα σῶπαινε παιδί. Δὲν κατάλαβες ἀκόμη τὴ ζωὴ ἐσύ. Ἄ, βαρεθῆκα, πειά, Νίκο, βαρεθῆκα. Αὐτὲς οἱ ὑποχρεώσεις μ' ἔχουν φέρε σ' ἀπελπισία. Κάποτε θαυμαζῶ τὴν ἀντοχὴ μου.

ΝΙΚΟΣ.—Ἐπομονὴ χρειάζεται, γιὰτὶ, ὑπομονή. Ποιὸς δὲν ἔχει σήμερα τὰς ὑποχρεώσεις του. Μήπως ἐγὼ δὲν ἔχω; ἢ νυμίζεις, ὅτι ὄλοι δσοὺς ἀπαντοῦμε καθὲ μέρα στὸ δρόμο περνοῦνε τὴ ζωὴ τους μέσα στὴν εὐτυχία καὶ στὰ πλούτη. Ὅχι, φίλε μου, ὄχι, ὄλοι ἔχουν τὰ βράσανά τους, ποιὸς λίγο ποιὸς πολὺ. Ἄλλὰ βλέπεις δὲν φαίνεται, διότι ὄλοι φοροῦνε ἀπὸ μιὰ μάσκα, τὴν κατὰ συνθήκην μάσκα.

ΓΙΑΤΡΟΣ.—Βεβαίως ὄλοι ἔχουν τὰ βράσανά τους, ἀλλὰ τὰ δικὰ μου δε πιστεύω νὰ τᾶχουν καὶ πολλοί. Γιὰ σκέψου!.. Πόσος ψυχὴς εἶμαστε ἡ μητέρα, ἡ Αἰλή, ὁ Κώστας, ὁ ὁποῖος μαλιστα πρέπει ἐπίσης νὰ σπουδασῇ ἕνα τελειώσῃ ὁ Ἄνδρας.

ΝΙΚΟΣ.—Ἀνάγκη εἶναι; Βλᾶ' τον νὰ ἐργασθῇ.

ΚΩΣΤΑΣ.—Καὶ νὰ κάμω τί; Ἐμπόριο; Ἐγὼ πασιὰδες νὰ μοῦ δώσῃς;

ΓΙΑΤΡΟΣ.—Δὲν εἶσαι ἔτσι, Νίκο, ἢ ἔπρεπε ἀπὸ μικρὸς νὰ γίνῃ τεχνίτης, ὅστε σήμερα νὰ εἶσαι ἐνεξάρτητος, ἢ μὴ πού μπῆκε στὰ γράμματα πρὶν νὰ ἐξακολουθήσῃ γιὰ νὰ μαθῇ κάτι.

ΝΙΚΟΣ.—Ἄς μπῆ ὑπαλλήλος.

ΓΙΑΤΡΟΣ.—Τί ζῆρε; Ποιὸς θὰ τὸν πᾶρῃ;

— Πώς τρώεσαι!..» Έτσι δειλά και σιγανά, άφρηκε να προφέρουν τὰ χείλη της, όταν μετά τὸ ἔκρουσμα ἑλαφρῶς περπατήσῃς, εἶδε νὰ ξεπροβάλλῃ ἀγνάντια της, μέσ' ἀπὸ τῆς ψηλόφτερες, ἕνα μικρὸ σκυλάκι. — Ποιὸς νᾶρχεται; !..» Ἰποψιάστηκε πὼς κάποιος θὰ περνοῦσε καὶ σκιασμένη ἄρχισε νὰ συμμαζεύεται. Τῆς φαίνονταν τὰ πλοῦτῳ καὶ ξενιασμένο καθιστὸ της ἀπρεποῦ καὶ διορθώονταν.

— Μπα, ἐδῶ κ' ἐσύ; Καλησπέρα, Βιολέττα.
— Καλῶς τὴν Εὐτυχία. Ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι μονάχη τέτοια ὥρα;

— Ἀπὸ τὸ παρακάτω περιβόλι. Ἐ καλὰ δὲ καὶ σὺ τώρα. Ἐρώτηση εἶπεν αὐτὴ ποῦκαμες, σάμπως νᾶταν ἡ ἀφεντιά σου μὲ καθαλλιέρο!.. Νά, ὅλοι ἀπὸ τὸ σπίτι πῆγαν στὴν ἀγρυπνιά. Ἐγὼ προφασίστηκα πὼς δὲ λιανομποροῦσα κ' ἔμεινα.

— Καὶ τώρα βγήκες νὰ πάρῃς τὸν ἀέρα σου...
— Ὄφ καὶ σὺ... κάνεις πὼς δὲν καταλαβαίνεις. Σὰ νὰ μὴ βρῖσκεσαι ἐδῶ γιὰ τὴν ἴδια δουλειά. Πετᾶχτηκα μὴ βόλτα νὰ κόψω κάμποσα λουλούδια. Γιὰ ἰδὲ τα... Κι' ἔνοιξε τὴν ποδιά της δὲ σ' ἀρέσουν;

— Ἄ τί ἄμορφα ἴσται! Βρήκες καὶ πασκαλοῦδες ἐσύ.

— Ναι! θὰ κάμω μ' αὐτὲς ἕνα καλὸ μπουκέτο.
— Λαμπρά! καὶ θὰ στολίσῃς τὴ σάλα σου.

— Ὅχι δὲ κ' ἐσύ, παιγνίδια μοῦ θέλεις. Θὰ τὰ προσφέρω στὸν Κωστάκη μου, ποῦ σοῦλεγα μὴ μέρκ, θυμάσαι, γιορτάζει αὐριο. Μοῦ κάνεις κ' ἐσύ τὴν ὁσία Μαρία. Ἐνοια σου, μ' ὅλο ποῦ θέλεις νὰ μοῦ τὸ κρατήτῃς μυστικῶ, τὸ κατάλαβα. Πῶς συνέπεσε νᾶχη κ' ὁ δικός σου τὸ ἴδιο ὄνομα! Κιὰ κουνήθηκε νὰ φύγῃ.

— Θὰ φύγῃς; Δὲν κάθεται λίγο νὰ μὲ συντροφεύῃς;

— Ὅχι, καημένη! θὰ πηγαίνω. Κοντεύει νὰ τελειώσῃ ἡ ἀγρυπνιά καὶ πρέπει νᾶμαι σπίτι. Δὲ θέλω νὰ καταλάβῃ κανεὶς πὼς βγήκα ἐξω.

— Καλὰ, δὲ σὲ βιάζω, ὅπως θέλεις.

— Καληνύχτα καὶ καλὰ νὰ περάσῃς αὐριο...

— Στὸ καλὸ!... εἶπε, καὶ ἀναστῆναξε.

Τὰ μάτια της γεμίσαν ἀπὸ δάκρυα. Ἰσταμάτησε γιὰ λίγο κ' ἡ ἀναπνοή της καὶ τίποτε δὲν

Τίποτε δὲν ἔμαθε στὸ γυμνάσιο. Διότι δυστυχῶς σήμερ, ὅσοι βγαίνουν ἀπ' τὰ γυμνάσια γιὰ τίποτε δὲν εἶναι ἱκανοί. Καὶ ἂν, ἄλλως τε, παραδεχθῶμε πρὸς στιγμὴν, ὅτι μπῆκε ὑπάλληλος, μ' αὐτὰ ποῦ ξέρεῖ καὶ χωρὶς καμιά ξένη γλώσσα, ἐφ' ἔρου ζωῆς θὰ φυτοζωῇ καὶ θὰ μετανοῇ ποῦ δὲν ἔγινε λουῦστρος. Ρίξε μὴ μὰτιὰ στὰ μέρη ποῦ μπορεῖ νὰ προσληθῇ ὑπάλληλος καὶ θὰ ἰδῆς, ὅτι καὶ ἂν ἀκόμη τὸν πάρουν πουθενά κ' αὐτὸ μεγάλο ρουσφετί θᾶναι. Ὅπου κ' ἂν πᾶς σου λένε: «Ἐχεις μπάρμπα στὴν Κορώνη;»

ΝΙΚΟΣ. — Αἱ! Τέτοια εἶναι, βλέπεις, τὰ σημερνὰ τὰ χρόνια. Ἐχεις δὲν ἔχεις μπάρμπα στὴν Κορώνη, πρέπει νὰ πολεμήσῃς καὶ νὰ ἔχῃς ὑπομονή.

ΚΩΣΤΑΣ. — Ὑπομονή, ὑπομονή!... Ἀνοησίες. Νὰ γίνῃς δηλαδὴ ὑπηρέτῃς τοῦ πρώτου τυχόντος ξυλοσχίστη ποῦ ξέρεῖ καὶ γλύφει τὰ πόδια τῶν ἰσχυρῶν.

ΓΙΑΤΡΟΣ. — Φθάνει ἐπὶ τέλους, Κώστα!... (Χτυπᾷ τὸ κουδοῦνι. Τρέχει ὁ Κώστας ν' ἀνοίξῃ. Μπαίνει ὁ κ. Κρυδῶς, βοηθὸς τοῦ Γιατροῦ).

(Στὸ ἄλλο φύλλο τελειώνει)

ξεχώριζε μπροστά της κείνη τὴν ὥρα. Οὔτε καὶ ποῦ βρισκότανε ἐγνώριζε. Εἶχεσε τὸ κάθε τι, καὶ τὸ μισοπλεγμένο της στεφάνι, ἀνυπεράσπιστο τῆς ξέφυγεν ἀπὸ τὰ χέρια της τ' ἀναίσθητα.

Παραλαλοῦσε πρὸς κάτι ἀόρατο, ποῦ μόνο αὐτὴ ἔβλεπε. Πότε ξεσποῦσε σὲ γέλια νευρικά καὶ ἀτέλειωτα καὶ πότε ξεστόμιζε λόγια ἀσυνάρτητα γεμάτα πίκρα καὶ παράπονο.

Ἄγωνία σκληρὴ τὴ σφιχταγκάλιζε.

Ἡ ἡμέρα ξεψύχησε. Θρονιάστηκε ἡ νύχτα στὸ βασιλεῖο της, μ' αὐτὴ τίποτα!.. δὲν τὸ κουνούσεν ἀπ' ἐκεῖ. Τὴν εἶχε σκλαβῶσ' ἡ ὀπτασία της!

*

Τὸ πρῶτο σήμαντρο χτύπησε στὸν Ἅγιο Κωσταντῖνο. Ἀκούστηκε καὶ τὸ δεύτερο, καὶ ὁ κόσμος ἄρχισε νὰ κατεβαίνει ντυμένος στὰ γιορτερά του.

Ἄλλα τὰ κορίτσια τοῦ χωριοῦ ποῦταν γιὰ πρῶτα, μποζάραν ἀπὸ τ' ἀκαφάσιωτα στασιδια τους. Περιμέναν δὲ αὐτὸ τὸ πανηγύρι πὼς καὶ πὼς. Μόνο ἡ Βιολέττα τῆς Λενῶς δὲ φάνηκε. Οὔτε κ' ἡ μάνα της. Καὶ κάθε μὴ διαφορετικὰ τὸ σχολίαζε. Ἡ μιά: δὲ θᾶχε φόρεμα τῆς προκοπῆς καὶ ντρέπεται νάρθῃ. Ἡ ἄλλη: θὰ νὰ τοιμάζῃ τὸ σπίτι γιὰ νὰ τ' ἀνοίξῃ σήμερ. Ἄλλη: ἡ ὑπναροῦ θᾶρρησε νὰ ξυπνήσῃ. Καὶ κάμποσες ὑπόθεσαν πὼς θᾶταν ἄρρωστη. Μόνο ἡ Εὐτυχία νόμιζε πὼς ἤξερε τὸ μυστικὸ καὶ χαμογελοῦσε.

— Τὴν κατεργάρα, ἔλεγε μὲ τὸ νοῦ της, δὲν ξεκολλᾷ ἀπὸ κοντὰ του. Οὔτε στὴν ἐκκλησιὰ δὲν ἤρθε.

*

Τ' ἄγιο Εὐαγγέλιο εἶχε ἀπὸ ὥρα διαβαστῇ. Τὸ τελευταῖο σήμαντρο χτυποῦσε, κ' ἡ δύστυχη Βιολέττα ἔβγαине ἀπ' τὸ νεκροταφεῖο!..

Τὰ μαλλιά της ὄλων διόλου ξέπλεγα πέφταν στοὺς ὤμους της. Τὰ ρούχα της τὰ ἴδια ποῦ φοροῦσε καὶ τὴν παραμονή. Χωματισμένα καὶ καταλασπωμένα στὰ γόνατά της. Ὅμπρὸς της κοίταζε καὶ προχωροῦσε. Μὴ στενοχώρια φαίνονταν νὰ τὴ σφάζῃ. Ἐρριχνε τὴ ματιὰ της πότε πότε ψηλά στὸν ἥλιο καὶ δάσενε τὸ βῆμα της. Μὰ μ' ὄλη της τὴ βιά καὶ τὸ καρδιοτάραγμα της, δὲν πρόφτασε νὰ διαβῇ ἀπαρατήρητὸ τὸ δρόμο τὸ μακρὸ ποῦ βγαίνε στὸ σπίτι της.

Ἡ ἐκκλησιὰ εἶχε ἀπολύσει κ' ὁ κόσμος ἔρχισε τῆς βίζιτες.

Νά καὶ σὲ λίγο συναπαντᾷ τὴν Εὐτυχία!..

— Καλὲ Βιολέττα, τί ἔπαθες; Τί χάγια εἶν' αὐτὰ; Μαζὺ του ἦσαν ὡς τώρα;

— Ναι...μαζὺ του!..

— Νὰ ἰδῆς ποῦ καὶ κάθε μὴ ἔλεγε τὰ δικὰ της. Μὰ καμμιανῆς δὲν πέρκεσε στὸ νοῦ ἡ ἀλήθεια! Ἐγὼ πρῶτ' πρῶτ' κτάρῃθωσα ν' ἀνταμῶσω τὸν Κωστάκη μου καὶ νὰ τοῦ δῶσω τὸ μπουκέτο, ποῦ ξέρεις... Γιὰ δὲς κ' ἐκεῖνος τί μούδωκε... ἕνα δαχτυλίδι μὲ τῶνομά του, νὰν τότε θυμοῦμαι, λέει... Τί σὲ φίλεψε σένα ὁ δικός σου;

— Μ' ἐφίλεψε κ' ἐμένα καί!

Καὶ πρόφτασε μ' ἕνα μαντύλι νὰ μαζίψῃ τὰ δάκρυα της, τὸ μόνον δῶρο ποῦ τῆς φίλεψε!..

ΠΗΛΙΟΣ ΖΑΓΡΑΣ

Assiút 5 - 12 - 08.

Ο.ΤΙ ΒΛΕΠΤΕ

Δυὸ διαλεχτὰ βιβλία βγήκανε τοῦτες τῆς μέρες: τὰ «Περρωμένα»—κινεῖται ποιήματα τοῦ Μελκιάτη καὶ «Τὸ Χελιδόνι»—δρᾶμα τριπραχτο τοῦ Παύλου Νιρβάν. Καὶ γιὰ τὰ δυὸ θὰ γίνῃ ἀργότερα πλατιὸ κουβέντα στὸ «Νουμά», καθὼς τὰξίζουμε.

— Στὸ «Διεθνὲς βδομαδιατικὸ ἐπιστημονικὸ, καλλιτεχνικὸ καὶ τεχνικὸ περιοδικὸ» τοῦ Βερολίνου, δημοσίεψε τελευταία ὁ καθηγητῆς κ. Κρουμπάχερ μὴ μελέτη τοῦ μὲ τὸν τίτλο ὁ «Νέος θεσμός τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας».

— Στὴ μελέτη τοῦ αὐτοῦ, ὁ σοφὸς ἠυζαντινολόγος λέει πλατιὰ τὴ γνώμη τοῦ γιὰ τὸ Λεξικὸ ποῦ λογαριάζει νὰ ἐκδόσῃ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις στὰ 1921. Ὁ συνεργάτης μὰς κ. Alex. Steinmetz εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ κάμει περίληψιν τῆς μελέτης τοῦ κ. Κρουμπάχερ καὶ τὴν περίληψιν αὐτὴν θὰ τὴν τυπώσουμε στὸ φύλλο τῆς ἄλλης Κυριακῆς.

— Τοῦ Μαυροῦδῆ τὰ «Μικρὰ τραγούδια» πουλιούνται καὶ στὸ γραφεῖο μὰς 2 δραχμαίς.

— Πολὺ ἄμορφα, μὲ χάρι καὶ μὲ δροσιὰ γραμμένα, τ' «Ἀπομεινάρια» τοῦ φίλου Δ. Γρ. Καμπούρογλου στὰ τελευταία «Παναθηναῖα». Ὁ Καμπούρογλος μὰς δηγιέται σ' αὐτὰ ἐπιλόγια ἀπὸ τὴν περασμένη του ζωὴ καὶ ὁ Κ. πάντα δηγιέται μὲ χάρι.

— Νά, κ' ἕνα ἄρχαιον τραγούδι, «Εἰς φίλτην», ἔκταζωντανεμένο ἀπὸ τὸν κ. Σίμο Μεσάρδο:

Χαρούμενο λαμποκοπᾷ καὶ λέει μοῦ τὸ κρουετᾶλλι πὼς στὸ γλυκὸ τὸ σῶμα της τὸ ἀγγίζει ἡ Χρυσουγὴ. Χαρά του! Αἱ, τὰ χείλη μου στὰ χείλη της ἔς βάλῃ καὶ μονορροῦν τὴν ψυχὴ, ὅτι μοῦ μένει, ἄς πιῇ!

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Α. Πουλ. Τὸ λάβαμο, καθὼς καὶ τὴ συντρομή. Ἐφ' ἵορτα τὰ δημοσιεύσῃ καὶ τὰ δυὸ ἄρθρα.—κ. Β. Ἀπ. Στὸ Λάβαμο τὴ συντρομή τοῦ 909 κ' εὐχριστοῦμε.—κ. Α. Υ. Στὴ Ρώμη. Ἡ συντρομή πλερώνεται μπροστά. Ὡστόσο σὲ τὸ στέλλουμε τὸ φύλλο.—κ. Θ. Κατῆ. Στὴ Πόλη. Ὁμορφα, πολὺ ἄμορφα καὶ τὰ δυὸ καὶ γιὰ σου. Θὰ σοῦ γράψουμε.

ΣΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

τὸ γραφεῖο(ἔδραμος Ζήνωνος) πουλιούνται ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ τ' ἕνα καὶ 1,25 φρ. γρ. γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ, τὰκόλουθα βιβλία τοῦ ΨΥΧΑΡΗ «Τὸνεῖρο τοῦ Γιαννίρη» — τοῦ ΠΑΛΛΗ «Ἡλιὸς καὶ Φεγγάρι»—τοῦ ΦΩΤΙΑΔΗ «Τὸ γλωσσικὸ ζήτημα καὶ ἡ Ἐκπαιδευτικὴ μὰς ἀναγέννησις» — τοῦ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ «Ἱστορία τῆς Ρωμοσύνης», «Μαζώχτρα καὶ Βρουκόλακας» καὶ «Ἐπιστολὴς Ἱστορίας»—τοῦ Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΑΔΗ «Οἱ σκιὲς μου»—τοῦ ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝΑτὸ Ἄνεχτῆμτος» (δρᾶμα)—τοῦ ΠΑΠΑ ΣΤΑΥΡΟΥ «Θρησκεία καὶ Πατρίδα», —τοῦ ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ «Τὰ Παλιὰ καὶ τὰ Κινοῦρτα» —τοῦ Γ. ΑΒΑΖΟΥ «Ἡ ματιὰ»—τοῦ Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ «Ζωντανὸ καὶ πεθαμένον» καὶ «Ὁ Ἄσματος» (δρᾶματα)—τοῦ ΛΟΓΓΟΥ «Ἀδελφὸς καὶ Χλόη» (μεταφρ. Βουτιερῆδῃ)—τοῦ ΕΥΡΥΠΙΑΔΗ «Ἡ Μήδεια» (μεταφρ. Περυγαλιτῆ)—τοῦ ΣΟΦΟΚΑΗ «ὁ Αἴας» (μεταφρ. Ζήσιμου Σίδερῃ).

Ἡ ΙΑΙΔΑ μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν Ἀλέξ. Πάλλη δρ. 2 καὶ φρ. γρ. 2 1/2 γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ.

Ὁ ΑΘΡΩΙΝΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ τῆς κ. Ἀλεξάντρας Παπαμόσκου, χρυσοῦμένον, δρ. 1 1/2 καὶ φρ. γρ. 2 γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ.

Τοῦ ΙΔΑ «Μικρῶν καὶ ἡρώων ἀίμα» τδρ. 2.

Τοῦ Γ. ΜΑΡΚΙΕΤΗ Πλουτολογία (Δρ. 1) — Κριτικὴ ζου ἄλλου λογισμοῦ τοῦ Κίντ (δρ. 1) — Τὸ δακτυλογρ. καὶ ζήτημα στὴν Ἀγγλίαν (λεπτὰ 50).

Τοῦ Σ. ΣΚΥΠΗ «Ἡ μεγάλη ἀβρα» δρ. 2.

Τοῦ ΑΕΑΝΤΡΟΥ Κ. ΠΑΛΑΜΑ τὰ «Πρῶτα τραγούδια» δρ. 1.

Τοῦ ΕΡΜΟΝΑ «τῆς Ζωῆς» δρ. 1.

Τοῦ ΕΛ. ΓΙΑΝΙΔΗ «Γλώσσα καὶ Ζωή» δρ. 2.

Τῆς κ. ΕΙΡΗΝΙΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ «Ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦ θαλονιοῦ» δρ. 1.

Τοῦ ΒΕΝΙΤΕΜΕΝΟΥ «Τὸ Μπαμπάκι» δρ. 1.

Τοῦ ΨΥΧΑΡΗ ὅλα τὰ ἔργα ἀπὸ δρ. 4 ὁ τόμος.

Τοῦ Γ. ΣΚΛΗΡΟΥ «Τὸ κοινωνικὸ μὰς ζήτημα» δ. 0,50. ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ τοῦ Βλάμη λεπ. 0,50.